

Håndbok i litterær punktskrift

Offentlig utvalg for punktskrift

Oslo, 2012

Norske punktskriftstandarder

Trykk: Tambartun kompetansesenter
Statlig spesialpedagogisk støttesystem
Melhus 2012

ISBN 978-82-93046-04-2

Innhold

Forord.....	7
Innledning.....	9
1. Punktskriftsystemet.....	10
1.1 Generelt	10
1.1.1 Litt punktskrifthistorikk	10
1.2 Punktskriftens oppbygning	11
1.2.1 Med 6 punkter.....	12
1.2.2 Med 8 punkter.....	12
1.3 Brailles system.....	13
1.4 Forholdet mellom punktskrift og vanlig skrift	16
2. Norsk punktskrift.....	18
2.1 Det norske alfabetet.....	18
2.2 Andre bokstaver.....	18
2.2.1 Bokstaver som brukes i norsk.....	18
2.2.2 Det samiske alfabetet	21
2.2.3 Bokstaver i norrønt, islandsk og færøysk	22
2.3 Fullskrift og kortskrift	23
2.4 Markering av stor bokstav	24
3. Setningstegn.....	25
3.1 Punktum . :: (3)	25
3.2 Komma , :: (2).....	26
3.3 Semikolon ; :: (23).....	26
3.4 Kolon : :: (25)	27
3.5 Spørsmålstegn ? :: (26)	28
3.6 Utropstegn ! :: (235).....	28
4. Omslutningstegn.....	29
4.1 Rund parentes () :: :: (236 og 356)	29
4.2 Hakeparentes [] :: :: (12356 og 23456).....	29
4.3 Klammeparentes { } :: :: (6-12356 og 6-23456).....	30
4.4 Mengdepartes { } :: :: (126 og 345).....	30
4.5 Mindre-enn-tegn og større-enn-tegn brukt som omslutningstegn	30
4.6 Anførselstegn " :: (256)	30
5. Andre generelle tegn	32
5.1 Apostrof ' :: (5)	32
5.2 Stjerne (asterisk) * :: (35).....	33
5.3 Et-tegn & :: (346)	33
5.4 Paragraftegn § :: (346).....	33
5.5 Firkanttegn (nummertegn) # :: (3456)	34
6. Streker	35
6.1 Vannrette streker.....	35
6.1.1 Vanlig bindestrek - :: (36)	35
6.1.2 Lang bindestrek (fra--til-strek) – :: (36-36).....	36
6.1.3 Tankestrek og replikkstrek – :: (36-36).....	36
6.1.4 Understrek.....	37
6.2 Skråstrek / \ (34).....	37
7. Fortegn og hjelpetegn.....	39
7.1 Liten latinsk bokstav :: (56)	39
7.2 Stor latinsk bokstav :: (6)	40

7.2.1 Flere store latinske bokstaver etter hverandre ¶¶ (6-6)	40
7.3 Kombinasjon av store og små bokstaver	41
7.4 Greske bokstaver	42
7.5 Romertall	43
7.6 Talltegn ¶ (3456)	43
7.7 Skillepunkt ¶ (6)	44
7.8 Utheving	44
7.8.1 Generelt uthevingstegn ¶¶ (23 og 56)	44
7.8.2 Andre uthevingstegn	45
7.8.3 Andre former for utheving	47
8. Tall	51
8.1 Talltegnets rekkevidde	51
8.2 Tall inndelt i siffergrupper	51
8.3 Brøker og blandede tall	53
8.4 Tidsangivelser	54
8.5 Bibelhenvisninger o.l.	54
8.6 Tallsymboler som opptar én celle i punktskrift	56
9. Matematiske tegn	57
9.1 Operatorer (regnetegn)	57
9.2 Ulikhetstegn	58
9.3 Brøker	59
9.4 Indekser	59
9.5 Rottegn $\sqrt{\quad}$ ¶ (146)	60
9.6 Prosent og promille	61
9.7 Bindestrek ved linjeskift	61
10. Målenheter	62
10.1 Benevninger	62
10.2 Grader ° ¶¶ (5-356), minutter ' ¶ (5) og sekunder " ¶¶ (5-5)	63
10.3 Fot , ¶ (5), tommer " ¶¶ (5-5)	64
10.4 Kaliber . ¶¶ (3456-3)	64
11. Myntenheter	65
11.1 Kroner	65
11.2 Euro € ¶ (26)	65
11.3 Pund £ ¶ (123)	66
11.4 Dollar \$ ¶ (256)	66
11.5 Valutategn ₣ ¶¶¶ (236-134-356)	67
11.6 Andre myntenheter	67
12. Edb-tegn	68
12.1 Krøllalfa @ ¶ (4)	68
12.2 Omvendt skråstrek (backslash) \ ¶ (156)	69
12.3 Understrek _ ¶ (456)	69
12.4 Tilde ~ ¶ (1456)	69
12.5 Loddrett strek (stolpe) ¶ (123456)	70
12.6 Escapetegn \$ ¶ (256)	70
12.7 Kontrolltegn ^ ¶ (46)	71
12.8 Tegn med spesiell punktskriftnotasjon i edb	71
12.8.1 Mindre-enn-tegn og større-enn-tegn ¶¶ (126 og 345)	71
12.8.2 Prosent % ¶ (1246)	71
12.8.3 Anførselstegn " ¶ (2346)	72

12.8.4 Utropstegn ! ∴ (6-235)	72
12.9 Bindestrek ved linjeskift	72
13. Tegnkombinasjoner	74
13.1 Bokstaver i sirkler	74
13.2 Kombinasjoner med skråstrek	75
13.3 Ikoniske tegnkombinasjoner	75
14. Diakritiske tegn	77
14.1 Universalaksent	77
14.2 Tegn over bokstaven	78
14.3 Tegn under bokstaven	81
14.4 Tegn gjennom bokstaven	81
15. Spesielle tegn i språk	83
15.1 Tekst på fremmedspråk	84
15.2 Fonetisk og fonemisk transkripsjon (lydskrift)	85
16. Punktoppstillinger	87
16.1 Strekpunkt – ∴ (36-36)	87
16.2 Kulepunkt • ○ ∴ (2356)	90
16.3 Andre punktmarkører	91
16.4 Punktoppstilling i flere nivåer	91
16.4.1 To nivåer	91
16.4.2 Tre nivåer	93
16.4.3 Flere nivåer	94
17. Fotnoter og sluttnoter	95
Lesetabell	98
APPENDIKS	102
1 Dansk	103
2 Svensk	105
3 Finsk (og svensk produsert i Finland)	108
4 Engelsk	110
5 Tysk	114
6 Fransk	118
7 Spansk	120
8 Russisk	122
9 Esperanto	124
10 Det greske alfabetet i punktskrift	126
Punktskriftutvalgets utgivelser	127
Litteraturliste	128
Stikkordregister	130

Forord

På samme måte som det med jevne mellomrom kommer nye utgaver av håndbøker som gjør rede for hvordan vanlig skrift skal brukes, bør det jevnlig komme ut håndbøker for punktskrift. Vi vet at punktskrift har vært i bruk i Norge siden 1800-tallet – den første skolen for blinde i Norge ble grunnlagt i 1861 –, men vi vet ikke når den første skriftlige veiledningen i bruk av punktskrift kom ut i Norge.

Den eldste slike veiledningen som forfatterne av denne håndboka kjenner til, ble utarbeidet i 1945 av Norges Blindforbunds bibliotekkomité, som hadde tre medlemmer, og ble trykt i 1946 under tittelen *Veiledning i punktskrift*. Den ble revidert og utvidet av en komité på fem medlemmer, og den reviderte utgaven kom i 1955 under tittelen *Norsk punktskrift*. Begge komiteene besto utelukkende av blinde, og flere av medlemmene var lærere ved blindeskolene. På den tiden forelå de fleste bøkene i punktskriftbibliotekene bare i ett eksemplar, og de var avskrevet for hånd, for en stor del av frivillige bokavskrivere. En viktig målgruppe for veiledningene i punktskrift var derfor bokavskrivere, og istedenfor "Innledning" finner vi i begge utgavene overskriften "Til bokavskrivere". De to første avsnittene under denne overskriften har ikke mistet sin aktualitet, selv om bokavskriverne som satt med sin punktskriftmaskin (eller mer primitive skriveredskaper), nå er avløst av tilretteleggere som sitter foran datamaskinen, og av automatiske konverteringsprogrammer som arbeider raskt, men som nok ikke leverer et så godt produkt som enkelte venter av dem. Avsnittene lyder:

"En stor del av bøkene i bibliotekene våre er slett ikke så nøyaktig og regelrett avskrevet som ønskelig kunne være. Disse bøkene er ofte vonde å lese, og de svekker lesernes sans for vakker og korrekt punktskrift.

En punktbok bør være like korrekt og like forseggjort som en bok i vanlig trykk. Jo riktigere boken er, dess større utbytte og glede gir lesningen."

Neste norske håndbok i punktskrift kom i 1978. Den var utgitt av Norges Blindforbunds blindeskriftutvalg, som besto av én bladredaktør, én bibliotekar og to lærere, alle blinde. Hovedredaktør for boka var Jan Bruteig, som var lærer ved det daværende Huseby utdanningscenter for synshemmede. Håndboka kom som en serie under fellestittelen *Håndbok i blindeskrift*. Den var planlagt å bestå av fem deler: 1. De enkelte tegn, 2. Skriveregler, 3. Norsk kortskrift, 4. Overføring av bøker, 5. Spesialstoff. Bare de 3 første delene ble realisert, del 1 og 2 kom i 1978, del 3 i 1979.

Etter hvert skulle det likevel komme en del 4: *Standard for utforming av bøker i punktskrift*, men den kom ikke før i 1993. Den ble utarbeidet av en prosjektgruppe som var ledd i prosjektet "Datateknologi i produksjon av bøker for synshemmede". Prosjektgruppen var nedsatt av Kulturdepartementet og ble ledet av Grete Knudsen. Den hadde 11 medlemmer, blinde, svaksynte og seende, og den hadde representanter fra Norges Blindforbund, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, Huseby kompetansesenter og Tambartun kompetansesenter. Arbeidet med standarden ble

startet 13. desember 1991 og avsluttet 29. januar 1993. Senere ble det foretatt noen små endringer, og en revidert utgave av del 4 kom i 1995.

1995 var også det året da Offentlig utvalg for blindeskrift, OUB, (nå OUP) ble opprettet. OUP har utarbeidet norsk standard for flere fagnotasjoner i punktskrift (se liste over Punktskriftutvalgets publikasjoner), men utvalget har også brukt mye tid på å oppdatere den "vanlige" punktskriften, såkalt litterær punktskrift. Dette har vært nødvendig av flere grunner. For det ene har overgangen fra skrivemaskin til datamaskin ført med seg endringer i bruken av vanlig skrift. Ikke minst er flere tegn som tidligere ikke var definert i punktskrift, blitt svært alminnelige i vanlig skrift. For det andre har det tidligere vært noen unødige forskjeller mellom punktskrift og vanlig skrift. I 1955 kunne forfatterne av *Norsk punktskrift* si til bokavskriverne at "punktskriften følger til en viss grad sine egne lover". Punktskriften holdt seg f.eks. med et eget verselinjetegn der en i vanlig skrift bruker skråstrek. Et slikt spesialtegn gjør konvertering av tekst til punktskrift mindre automatisk, og innføring av skråstrek som verselinjetegn gjør ikke punktskrift vesentlig vanskeligere å lese. Både hensynet til datakonvertering og det pedagogiske poenget i at det er størst mulig samsvar mellom punktskrift og vanlig skrift, har satt sitt preg på den standarden for litterær punktskrift som OUP vedtok i 2002, og som ble publisert i form av heftet *Norsk standard for 6-punkts blindeskrift, en kort oversikt*.

Men en kort oversikt er ikke nok. Siden 2002 har OUP hatt planer om å utgi en mer heldekkende og forklarende håndbok. I desember 2006 nedsatte OUP en arbeidsgruppe til å redigere håndboka. Gruppen har bestått av OUPs leder, Otto Prytz, OUPs nestleder, Oddvar Øyan, og OUPs sekretær, Liv Kristin Saur. Innholdet i håndboka ble godkjent av OUP høsten 2007.

Håndboka er heldekkende for så vidt som den omhandler de fleste områdene der punktskrift brukes. Men de opplysningene den gir om fagnotasjoner, er bare de en antas å ha bruk for i tekster beregnet på allmennheten. Til forskjell fra tidligere håndbøker gir ikke denne boka innføring i kortskrift, som behandles detaljert i en annen publikasjon fra Punktskriftutvalget.

Oslo, høsten 2012

Otto Prytz
Oddvar Øyan
Liv Kristin Saur

Innledning

Håndbok i litterær punktskrift som du nå leser, er, som tittelen sier, en håndbok om norsk punktskrift. Boka retter seg mot alle som har med punktskrift å gjøre på en eller annen måte: det være seg produsenter/tilretteleggere, personer som gir opplæring i punktskrift, leverandører av datatekniske hjelpemidler og punktskriftkonverteringsprogrammer, og ikke minst, punktskriftleserne selv.

Håndboka består av 17 kapitler, lesetabell og stikkordregister. I tillegg har den et appendiks, som inneholder punktskriftnotasjon forskjellig fra norsk i ulike språk.

Kapitlene er stort sett inndelt på følgende måte: liste over tegnene med definisjoner, regler for bruken av dem og illustrerende eksempler. I lesetabellen er alle tegnene listet opp etter Brailles system, se 1.3, med alle sine betydninger.

Stikkordregistret bakerst i boka er satt opp med ord og uttrykk som er benyttet i håndboka, samt alternative oppslagsord med henvisning til de termene som er benyttet. Stikkordregistret henviser til kapittelnummer, ikke sidetall.

Appendikset viser punktskriftnotasjon forskjellig fra norsk i ulike språk. Her er det tatt med språk som antas å være nyttige for norske punktskriftlesere og -produsenter.

Emner som redigering, lay-out, overskrifter m.m. er i liten grad behandlet i håndboka, bortsett fra der det er naturlig å flette inn noe om dette. Slike emner bør behandles i en egen publikasjon.

OUP håper og tror at denne håndboka vil bli et hjelpemiddel, til inspirasjon og nytte.

1. Punktskriftsystemet

1.1 Generelt

I Bokmålsordboka er skrift definert som "tegnsystem som en kan bruke som uttrykk for ord, stavelser eller språklyder". De fleste former for skrift er primært beregnet på å leses med øynene. De som ikke ser godt nok til å lese med øynene, har dermed ikke direkte tilgang til skrift i slik form.

Det har vært gjort mange forsøk på å gjøre skrift tilgjengelig for blinde i taktil form, dvs. i en form som kan oppfattes med følesansen. Det naturlige har da vært at skriften skulle kunne leses med fingrene.

All skrift som er beregnet på å leses av blinde, er "blindeskrift", enten den er basert på relieffer av vanlige skrifttegn, eller den er basert på opphøyde punkter. Det er derfor upresist å kalle Louis Brailles punktskrift, som behandles i denne boka, for "blindeskrift". I mange språk kalles den "braille" etter oppfinneren, men i norsk bruker vi termen "punktskrift", selv om det finnes andre punktskrifter enn Brailles.

1.1.1 Litt punktskrifthistorikk

Den første blindeskolen i verden ble grunnlagt av Valentin Haüy i Paris 1784. Der lærte elevene å lese vanlig skrift i relieff. Fra integreringssynspunkt kan det sies å ha vært en fordel at de blinde elevene lærte samme slags skrift som seende, men for at de skulle oppfatte skriften, måtte den forstørres kraftig. En annen ulempe var at de bare kunne lese det andre skrev. Selv om de også lærte å skrive vanlig skrift, kunne de ikke kontrollere det de hadde skrevet.

Louis Braille (1809--1852) var elev på blindeskolen i Paris. Der fikk han kjennskap til et punktskriftsystem som opprinnelig var tenkt som "nattskrift" egnet for å gi beskjeder til soldater. Systemet var oppfunnet av Charles Barbier, som var offiser i den franske hær. Det var et 12-punktsystem som besto av to parallelle kolonner med opptil 6 punkter i hver. Det nye ved dette systemet var at når en leste, var det nok å identifisere punkter, istedenfor å identifisere både punkter, streker og buer i alle retninger. Braille arbeidet videre med den ideen. Han mente en bokstav måtte kunne få plass under en finger, og da var det for mye med 12 punkter. Han kom til at den ideelle størrelsen var 6 punkter, 2 kolonner med 3 punkter i hver. Plassen som opptas av et punktskrifttegn, kalles en celle.

Brailles punktskrift ble lansert i 1825, da Braille var bare 16 år. Selv om også denne skriften er langt mer omfangsrik enn vanlig skrift, representerer den en vesentlig plassbesparelse i sammenlikning med den relieffskriften som var i bruk ved blindeskolen. Andre fordeler er at en kan oppnå langt høyere lesehastighet med Braille-skrift enn med relieffskrift, og at blinde selv har mulighet for også å skrive

punktskrift, og å lese det de har skrevet. For nærmere omtale av punktskriftens egenskaper, muligheter og begrensninger vises til 1.3.

Mange som har mistet synet i krig, har funnet det vanskelig å lære punktskrift. Den engelske presten William Moon utviklet på 1840-tallet en relieffskrift basert på forenklete latinske bokstaver. For at en skal slippe å lete etter neste linje, leses annenhver linje fra venstre mot høyre og annenhver fra høyre mot venstre. Linjene er forbundet med buer som fingeren kan følge. Moon-systemet er ennå i bruk i England.

I USA har det vært gjort forsøk på å gjøre punktskriften mindre plasskrevende, f.eks. ved at de hyppigst forekommende bokstavene brukte bare den ene kolonnen. Men disse forsøkene har ikke slått igjennom. En av grunnene kan være at siden bokstavens hyppighet varierer fra språk til språk, ville hvert språk måtte ha sitt eget punktskriftalfabet.

Allerede i Barbiers punktskrift sto hvert tegn ikke nødvendigvis for en bokstav, men like gjerne for en bokstavkombinasjon. Ting tyder på at Braille selv videreførte dette trekket. Hans system var i prinsippet en alfabetskrift, men foruten å stå for bokstaver, kunne de enkelte punktkombinasjonene i visse kontekster stå for bokstavkombinasjoner. Vi får da en slags mellomting mellom "fullskrift" og stenografi, og dette kalles kortskrift. Fordelene med kortskrift er for det ene at den tar mindre plass enn fullskrift, og for det andre at den øker lesehastigheten, bl.a. fordi ord som er forkortet til ett tegn, kan leses som ord og ikke som en rekke bokstaver. Men for å beherske kortskrift er det ikke nok å lære alfabetet, en må også lære kortskrifttegnene. Dessuten er kortskrift språkspesifikk, slik at en må lære at én og samme punktkombinasjon kan stå for ulike bokstavkombinasjoner i ulike språk. At én og samme punktkombinasjon har ulik betydning i ulike sammenheng, er likevel snarere regelen enn unntaket, jf. 1.3. Kortskrift er vanlig i mange språk, f.eks. engelsk, tysk, fransk og dansk, og brukes i noe mindre grad i norsk, svensk, spansk og andre språk.

For visse formål har en tatt i bruk en punktskrift der cellen er utvidet til 8 punkter, 2 kolonner med plass til 4 punkter i hver. I Spania utarbeidet Gabriel Abreu et 8-punktsystem for musikknotasjon, og i det tyske språkområdet har 8-punktskrift vært brukt til stenografi. På leselistene for punktskrift, som leveres som tilleggsutstyr til datamaskiner, har cellene plass til 8 punkter, jf. 1.2.2.

1.2 Punktskriftens oppbygning

Det finnes ikke noen enhetlig internasjonal standard for punktenes høyde og diameter eller for avstanden mellom punktene i en celle og mellom celler, men det finnes visse proporsjoner. Avstanden mellom to nabopunkter i en celle skal være den samme vannrett og loddrett. Avstanden mellom et punkt til høyre i en celle og et punkt til venstre i neste celle skal være litt større enn avstanden mellom punktene i en celle. Avstanden mellom nederste punkt i en celle og øverste punkt i cellen på linjen under skal være så stor at det akkurat er plass til ett punkt mellom dem med samme avstand som inne i cellen.

Ulike produsenter av skriveutstyr for punktskrift opererer med litt ulike mål, men vi antar at situasjonen i Norge er omtrent som i Sverige. I den svenske håndboka i punktskrift, som kom ut i 1997, er følgende mål angitt:

- Punktets høyde: ca. 0,25 mm
- Punktets diameter: ca. 1 mm
- Avstand mellom nabopunkter i en celle: ca. 2,5 mm
- Avstand mellom tilsvarende punkter i tilgrensende celler: vannrett ca. 6 mm, loddrett ca. 10 mm, målt fra midtpunkt til midtpunkt.

I Japan brukes celler med bare 2,2 mm avstand mellom nabopunkter. Det finnes også en "jumbo-punktskrift" til bruk for nybegynnere og for mennesker med dårlig følelse i fingrene, der avstanden mellom punktene er vesentlig større.

1.2.1 Med 6 punkter

Punktene i Brailles opprinnelige celle benevnes med nummer. Nummer 1–3 betegner venstre kolonne ovenfra og ned, og nummer 4–6 betegner høyre kolonne ovenfra og ned. Cellen ser altså slik ut:

1 4
2 5
3 6

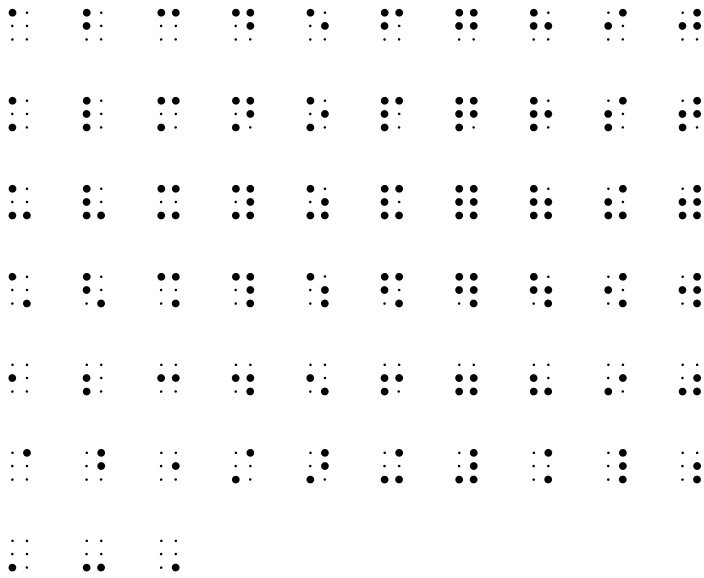
1.2.2 Med 8 punkter

I den utvidede cellen med 8 punkter har en valgt å beholde nummereringen av de 6 punktene i den opprinnelige cellen. Punktet under punkt 3 har dermed fått nummer 7, og punktet under punkt 6 har fått nummer 8. 8-punktcellen ser altså slik ut:

1 4
2 5
3 6
7 8

1.3 Brailles system

Punktskriften er binær i den forstand at i hver posisjon i cellen er det to muligheter: enten står det et punkt der, eller så står det ingenting. I en celle med 6 posisjoner blir da antallet mulige kombinasjoner $2^6 = 64$, som i et 6-bits datategn. Siden den ene av disse kombinasjonene er blank celle, er antallet mulige tegn som opptar bare én celle, 63.

Braille la noen prinsipper til grunn for tilordning av betydninger til de ulike kombinasjonene. De viktigste prinsippene er:

- I en alfabetbokstav skal verken venstre kolonne eller øverste rad være tom.
- I et setningstegn skal øverste rad helst være tom.
- Et "fortegn" eller "hjelpetegn" (se kap. 7) skal helst ha punkter bare i høyre kolonne.

Braille grupperte punktkombinasjonene i flere rekker (serier). For grunnrekken tok han utgangspunkt i øverste og midterste rad. Av de 15 ($2^4 - 1$) mulige kombinasjonene av disse punktene tok han med de 10 der verken venstre kolonne eller øverste rad er tom, slik:

⠠ (1), ⠠⠠ (12), ⠠⠠⠠ (14), ⠠⠠⠠⠠ (145), ⠠⠠⠠⠠⠠ (15),

⠠⠠⠠ (124), ⠠⠠⠠⠠ (1245), ⠠⠠⠠⠠⠠ (125), ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ (24), ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ (245).

Til disse kombinasjonene tilordnet han de første ti bokstavene i alfabetet, a–j.

Rekke 2 består av de samme kombinasjonene pluss punkt 3:

∴ (13), ∴ (123), ∴ (134), ∴ (1345), ∴ (135),
∴ (1234), ∴ (12345), ∴ (1235), ∴ (234), ∴ (2345).

Til disse kombinasjonene tilordnet han de ti neste bokstavene, k–t.

Rekke 3 består av grunnrekken pluss punkt 3 og 6:

∴ (136), ∴ (1236), ∴ (1346), ∴ (13456), ∴ (1356),
∴ (12346), ∴ (123456), ∴ (12356), ∴ (2346), ∴ (23456).

Til de fem første av disse kombinasjonene tilordnet han de siste fem bokstavene i det "rene" franske alfabetet, nemlig u, v, x, y, z. Deretter tok han for seg de aksentuerte bokstavene i fransk, aksent for aksent (for beskrivelse av aksenttegnene i vanlig skrift, se 14.2): c med cedille, e med akutt-tegn, a, e og u med gravistegn.

Rekke 4 består av grunnrekken pluss punkt 6:

∴ (16), ∴ (126), ∴ (146), ∴ (1456), ∴ (156),
∴ (1246), ∴ (12456), ∴ (1256), ∴ (246), ∴ (2456).

Han fortsatte med de aksentuerte bokstavene i fransk: a, e, i, o og u med cirkumfleks, e, i og u med trema, så tok han œ (sammenskrevet oe), og så hadde han plass til w, som ikke ble regnet som bokstav i det franske alfabetet.

Rekke 5 er grunnrekken, flyttet en rad ned:

∴ (2), ∴ (23), ∴ (25), ∴ (256), ∴ (26),
∴ (235), ∴ (2356), ∴ (236), ∴ (35), ∴ (356).

Til disse kombinasjonene tilordnet han setningstegn, opprinnelig slik: komma, semikolon, kolon, punktum, spørsmålstegn, utropstegn, parentes, anførsel begynner, stjerne, anførsel slutt. Noen av disse tegnene har fått endret tilordning, og de varierer dessuten litt fra språk til språk.

De resterende 13 tegnene kan grupperes på ulike måter. I Norge er det tradisjon for å gruppere dem i 10 + 3. Rekke 6 begynner med de 3 kombinasjonene med tom nederste rad som verken inngår i grunnreken eller rekke 5, og fortsetter med de

samme kombinasjonene pluss hhv. punkt 3, punkt 3 og 6, og punkt 6, i den grad kombinasjonene ikke inngår i rekke 5. Kombinasjonene er:

⠠ (4), ⠠⠠ (45), ⠠⠠ (5), ⠠⠠ (34), ⠠⠠ (345),

⠠⠠ (346), ⠠⠠⠠ (3456), ⠠⠠⠠ (46), ⠠⠠⠠ (456), ⠠⠠⠠ (56).

Blant disse kombinasjonene finner vi bl.a. tegn Braille brukte til å markere stor bokstav, utheving og tall, samt til skråstrek.

Rekke 7 er de tre kombinasjonene der bare nederste rad inneholder punkt:

⠠ (3), ⠠⠠ (36), ⠠⠠ (6).

Det første av disse ga Braille verdien apostrof, og det andre bindestrek.

Braille brukte de ti kombinasjonene i grunnrekken også til sifrene fra 1 til 0, men med talltegn foran første siffer i tallet.

Braille utarbeidet også et notesystem. Her brukte han de siste 7 kombinasjonene i grunnrekken (d–j) som grunnsymboler for de 7 notene fra c til h, med verdi som 8-delsnoter. De tilsvarende kombinasjonene i rekke 2 fikk verdi som halvnoter (og 32-delsnoter), de tilsvarende kombinasjonene i rekke 3 fikk verdi som helnoter og 16-delsnoter, og de tilsvarende kombinasjonene i rekke 4 som 4-delsnoter. Fem av

kombinasjonene som bare bruker venstre kolonne (⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠), fikk verdi som fingertegn og noteres umiddelbart etter noten. De sju kombinasjonene som

bare bruker høyre kolonne (⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠), fikk verdi som oktavgtegn og noteres i prinsippet foran første note i vedkommende oktav. Det betyr at et tegn som bare bruker høyre kolonne, signaliserer noter omtrent på samme måte som talltegnet signaliserer at etterfølgende tegn skal leses som tall og ikke som bokstaver.

Braille var klar over at med bare 63 kombinasjoner til rådighet i punktcellen kunne han ikke unngå at hver kombinasjon fikk flere betydninger. Men han bygde systemet slik at det skulle være lett ut fra sammenhengen å finne den riktige tolkningen av en kombinasjon. Han laget sitt system med utgangspunkt i fransk, men han brukte prinsipper som kunne brukes også i andre språk. Den punktkombinasjonen som i fransk er a med cirkumfleks, er i skandinavisk blitt a med ring, altså å, og den kombinasjonen som i fransk er sammenskrevet oe, brukes også i andre språk til former for ø, enten det er gjennomstreket o som i norsk og dansk, eller o med trema som i svensk, finsk og tysk. I andre språk kan aksentuerte bokstaver lages enten ved å speilvende den uaksentuerte bokstaven, eller ved å sette f.eks. punkt 6 til den uaksentuerte bokstaven (begge disse måtene brukes i samisk). Punktskriften er kanskje ikke så systematisk i andre språk som i fransk, men den fleksibiliteten Braille viste at systemet kunne ha, gjorde at Brailles punktskrift i dag brukes i hele verden. Selv kinesisk, som seende leser og skriver med tusenvis av ulike skrifttegn, lar seg enkelt notere med punktskriftens 63 tegn.

1.4 Forholdet mellom punktskrift og vanlig skrift

I prinsippet skal det være samsvar mellom punktskrift og vanlig skrift. Men ikke alle tegn som i vanlig skrift opptar én posisjon, kan oppta bare én celle i punktskrift. I 1.3 er det vist at vi i punktskrift trenger et "fortegn" eller "hjelpetegn" for å angi at det som følger, er stor bokstav, tall eller uthevet tekst. I vanlig skrift finnes dessuten muligheten til å modifisere et tegn ved å sette noe over, under eller gjennom tegnet. Slike modifikasjoner må i punktskrift enten settes foran eller etter tegnet, noe som fører til at tegnet med modifikasjon opptar minst to celler i punktskrift, mens det bare opptar én posisjon i vanlig skrift.

Et annet forhold det er viktig å være klar over, er forskjellen mellom antall tegn pr. linje og pr. side i vanlig skrift og i punktskrift. En A4-side har bare plass til ca. 28 punktskriftlinjer, mens det går minst 50 linjer i vanlig skrift på en A4-side. En punktskriftlinje på et A4-ark har bare plass til ca. 30 tegn, mens en linje i vanlig skrift har plass til over 60. En punktskriftlinje er dermed mer lik en linje i en avisspalte enn en linje i ei bok. Dette fører til at en må gjøre mer utstrakt bruk av orddeling i punktskrift enn i vanlig skrift. Det gjør også at en i punktskrift bør stille opp stoffet på en mindre plasskrevende måte enn i vanlig skrift.

Den viktigste forskjellen mellom oppsettet i punktskrift og vanlig skrift gjelder markering av avsnitt i løpende tekst. Mens en i vanlig skrift i dag ofte markerer nytt avsnitt med blank linje, skal en i punktskrift vanligvis bare ta linjeskift og sette første linje i nytt avsnitt to anslag inn fra marg (omtrent som det gjøres i avisspalter). Blank linje bør reserveres for større inndelinger, f.eks. skal det stå blank linje over en overskrift.

I vanlig skrift er det alminnelig å ta sideskift foran ny overskrift dersom det ikke er plass til overskriften pluss to tekstlinjer nederst på en side. Samme prinsipp følges i punktskrift.

Hvis det ikke er plass til hele underskriften på en side, er det i vanlig skrift alminnelig å føre den eller de to siste tekstlinjene pluss hele underskriften over til neste side. Dette prinsippet kan følges i punktskrift dersom underskriften bare er på én eller to linjer. Men inneholder den f.eks. navn, postadresse, e-postadresse og ett eller flere telefonnummer, kan underskriften fort bli på 7–8 linjer. Hvis en flyttet hele underskriften pluss siste tekstlinje over til neste side, ville forrige side kanskje ha 7 blanke linjer nederst, altså ca. en kvart side. Dette er ikke bare sløsing med plass, det gir også punktskriftleseren et feilaktig inntrykk av at teksten er slutt foran de blanke linjene. Det bør derfor tillates at en i punktskrift tar sideskift midt i en underskrift, selv om det ikke er å anbefale at det bare står én linje etter sideskift.

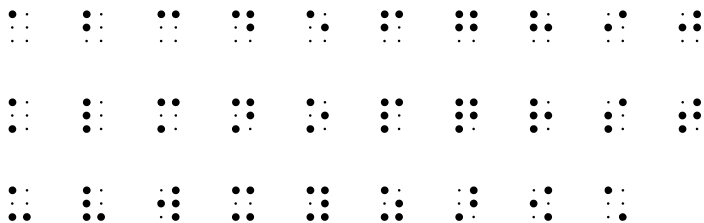
I vanlig skrift skal det i noen tilfeller være et mellomrom, men det er ikke tillatt å ta linjeskift istedenfor mellomrommet. Dette oppnår en i tekstbehandlingsprogrammer ved å sette "hardt mellomrom". I flere tilfeller der det i vanlig skrift er hardt mellomrom, er det ikke mellomrom i punktskrift. Eksempler på dette er: etter paragraftegn (5.4), mellom siffergrupper (8.2), mellom heltall og brøk i blandede tall (8.3), foran prosent og promille (9.6) og i forbindelse med myntenheter (kap. 11). Siden en punktskriftlinje rommer så få tegn som den gjør, må det kunne tillates å ta linjeskift i noen tilfeller der vanlig skrift har hardt mellomrom, f.eks. foran prosent og

promille og mellom et tall og en målenhet. Dersom siffergruppene i et stort tall innledes med nytt talltegn, må tallet kunne deles med bindestrek og linjeskift mellom siffergrupper (jf. 8.2). Foran eller etter en skråstrek må det kunne tas linjeskift i punktskrift, selv om det ikke skal være mellomrom der (jf. 6.2). Slike avvik fra prinsippene som gjelder i vanlig skrift, må likevel praktiseres med fornuft i punktskrift. Det er f.eks. ikke å anbefale å la et enslig paragraftegn, som bare opptar én celle i punktskrift, stå på slutten av en linje.

2. Norsk punktskrift

2.1 Det norske alfabetet

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z æ ø å

2.2 Andre bokstaver

I dette avsnittet behandles aksentuerte bokstaver, det samiske alfabetet og bokstaver brukt i norrønt. For beskrivelse av aksenttegnene i vanlig skrift, se kap. 14.

2.2.1 Bokstaver som brukes i norsk

Noen bokstaver som ikke hører med i det norske alfabetet, har egne symboler i punktskrift.

a med gravistegn: à ⠠ (12356)

a med trema: ä ⠠ (345)

c med cedille: ç ⠠ (12346)

e med akutt-tegn: é ⠠ (123456)

e med gravistegn: è ⠠ (2346)

e med cirkumfleks: ê ⠠ (126)

o med gravistegn: ò ⠠ (346)

o med trema: ö ⠠ (246)

u med trema: (tysk y) ü ⠠ (1256)

A med gravistegn, à ⠠ (12356), skal brukes.

I går lét vi borna få vera oppe lenge.

⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠

E med gravistegn, è ⠠⠠ (2346), kan brukes.

EKSEMPLER:

Genève

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

I dag lét eg ingen koma innfor døra mi.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

E med cirkumfleks, ê ⠠⠠ (126), kan brukes.

EKSEMPLER:

Det vart fint vêr i dag.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

De hadde en tête-à-tête.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

O med gravistegn, ò ⠠⠠ (346), skal brukes.

EKSEMPEL:

Det trur eg òg.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

O med trema, ö ⠠⠠ (246), skal vanligvis brukes. Punktskriftsymbolet står både for dansk og norsk ø, dvs. o med strek gjennom, og for o med trema, som brukes bl.a. i svensk, finsk og tysk. Hvis teksten krever at det skilles mellom de to bokstavene, kan en bruke diakritisk tegn, se 14.2.

EKSEMPLER:

Göteborg

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Yrjö

⠠⠽⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵

Köln

⠠⠽⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵

U med trema "tysk y", ü ⠠⠽⠗⠵ (1256), skal brukes.

EKSEMPEL:

München

⠠⠽⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵

Det finnes også andre aksentuerte bokstaver som sjelden brukes i norsk. For notering av disse i punktskrift henvises det til kap. 14.

2.2.2 Det samiske alfabetet

Nordsamisk har følgende "spesialbokstaver", som i alfabetet er plassert etter den "rene" bokstaven:

a med akutt-tegn (aksent-a): á ⠠⠽⠗⠵ (12356)

c med omvendt cirkumfleks (tsje): č ⠠⠽⠗⠵ (146)

d med vannrett strek gjennom, uttales som stemt th-lyd: (dhe) đ ⠠⠽⠗⠵ (1456)

n med forlenget høyrestrek (eng): ŋ ⠠⠽⠗⠵ (1246)

s med omvendt cirkumfleks: š ⠠⠽⠗⠵ (156)

t med vannrett strek gjennom, uttales som ustemt th-lyd: (the) t̄ ⠠⠽⠗⠵ (1256)

z med omvendt cirkumfleks (edsj): ž ⠠⠽⠗⠵ (2346)

Det nordsamiske alfabetet i punktskrift:

a á b c č d đ e f g h i j k l m n ŋ o p r s š t t̄ u v z ž

⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵

⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵

⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵

Sørsamisk bruker det norske alfabetet, men har i tillegg en i med trema ï, som i punktskrift skrives ⱱ (34).

2.2.3 Bokstaver i norrønt, islandsk og færøysk

På norrønt står akutt-tegn over en vokal for å angi at vokalen er lang, med følgende unntak:

ø-lyden: Kort ø skrives ö (o med trema). Lang ø skrives tradisjonelt œ (sammenskrevet oe). For å unngå forveksling med æ (sammenskrevet ae) skrives den i moderne utgaver ofte som gjennomstreket o (ø) med akutt-tegn.
æ-lyden: Denne er alltid lang, og den skrives æ (sammenskrevet ae) uten akutt-tegn.
o med kvist, ƿ kort, å-lyd: en o som nederst på høyre side har en liten strek ut til høyre; streken ser ut som et liggende komma med buen nedover.

Norrønt har dessuten to konsonantbokstaver som ikke forekommer i det norske alfabetet:

Eth eller stungen d (stemt th-lyd): den er som en liten trykt d hvor den loddrette oppstreken øverst gjør en sving til venstre og litt nedover igjen; like før den slutter, har den en liten tverrstrekk.

Thorn (ustemt th-lyd): den er som en p hvor stolpen til venstre går like langt over som under buen.

Gjennom årene har disse bokstavene vært notert noe ulikt i punktskrift. Siden alle unntatt "lang ø" og o med kvist forekommer i moderne islandsk, har OUP vedtatt å følge islandsk standard, med tillegg av egne symboler for oe og o med kvist:

a med akutt-tegn: á ⱱ (16)

eth: ð ⱱ (156)

e med akutt-tegn: é ⱱ (2346)

i med akutt-tegn: í ⱱ (126)

o med akutt-tegn: ó ⱱ (1456)

u med akutt-tegn: ú ⱱ (12456)

y med akutt-tegn: ý ⱱ (12346)

thorn: þ ⱱ (1246)

sammenskrevet ae: æ ⱱ (345)

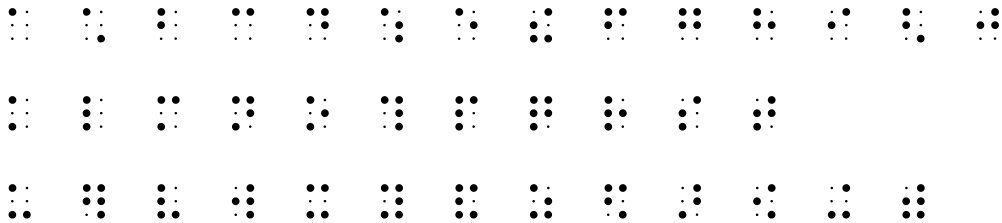
o med trema: ö ⱱ (246)

sammenskrevet oe: œ ⱱ (346)

o med kvist: (23456)

Her følger alfabetet i norrønt:

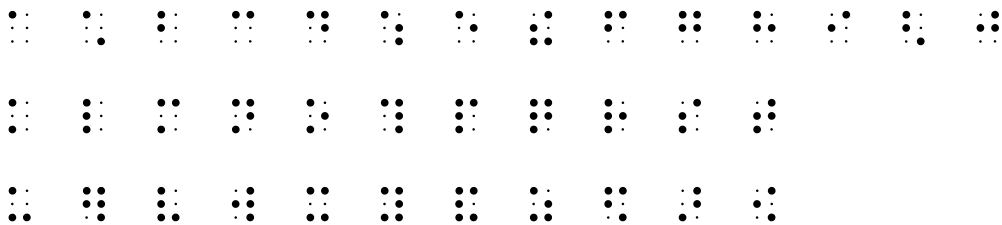
a á b c d ð e é f g h i í j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y ý z þ æ ö œ q

I islandsk ble det for noen år siden vedtatt at de aksentuerte vokalene skulle ha egen plass i alfabetet etter de tilsvarende uaksentuerte.

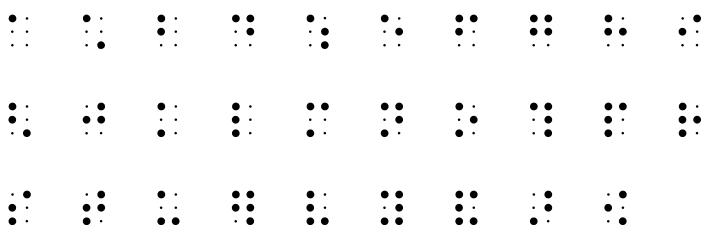
Her er det islandske alfabetet:

a á b c d ð e é f g h i í j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y ý z þ æ ö

Færøysk har eth, men ikke thorn. Både æ og ø er som i dansk og norsk, hhv. sammenskrevet æ (som i norrønt) og gjennomstreket o (ulikt norrønt, som har o med trema). Bare a, i, o, u og y kan ha akutt-tegn over seg. c, q, w, x og z er ikke med i det færøyske alfabetet. Alfabetet ser slik ut:

a á b d ð e f g h i í j k l m n o ó p r s t u ú v y ý æ ö

2.3 Fullskrift og kortskrift

Om hva kortskrift er, se 1.1.1.

I norsk punktskrift har det vært tradisjon med bruk av kortskrift, men i 1980- og 1990-årene ble ikke kortskrift brukt spesielt mye. I den senere tid har interessen for kortskrift økt. OUP utarbeidet en ny kortskrift for norsk punktskrift, KS04, og denne

ble godkjent som den offisielle kortskriften i 2004. KS04 er inndelt i 3 nivåer: nivå 1 forenklet, nivå 2 normal, og nivå 3 utvidet kortskrift. Det finnes også et nivå 4, stenografi, som egner seg for private notater.

For mer informasjon om publikasjoner om kortskrift henvises til litteraturliste.

I en del tilfeller skal ikke kortskrift benyttes. Dette gjelder:

- tekster på dialekt og på fremmedspråk,
- tekster der det f.eks. av pedagogiske grunner anses viktig å gjengi ortografien bokstav for bokstav,
- e-post- og Internettadresser,
- tekster der det er brukt en notasjon som kan komme i konflikt med kortskrift,
- tekster i punktskrift som også er beregnet på seende.

2.4 Markering av stor bokstav

Det har vært ulike tradisjoner og praksis angående markering av store bokstaver i norsk punktskrift.

Et argument for å sløyfe storbokstavmarkering har vært plasshensyn. En annen viktig grunn er at tekst uten storbokstavmarkering vil være mer lesbar for langsomme punktskriftlesere.

Et argument for å bruke storbokstavmarkering er at det i dag legges vekt på at teksten skal samsvare med teksten i vanlig skrift. Et annet argument er at stadig flere navn har stor bokstav inne i ordet.

OUP anbefaler at stor bokstav markeres i fullskrift.

I kortskrifttekster uten storbokstavmarkering har egennavn, høflighetsformer o.l. vært skrevet i fullskrift. Med automatisk konvertering til punktskrift lar ikke dette seg gjøre. Derfor blir egennavn forkortet.

På bakgrunn av dette mener OUP at det skal brukes storbokstavmarkering i tekster med kortskrift.

Versaler, store bokstaver, brukes ofte i vanlig skrift som et visuelt virkemiddel for f.eks. utheving, overskrifter og avsnittsinnledninger, se 7.8.3. I punktskrift bør en være forsiktig med dette.

5.2 Stjerne (asterisk) * ⠠ (35)

Tegnet brukes som i vanlig trykk, f.eks. ved fotnotehenvvisninger, se kap. 17. Tegnet plasseres helt inntil teksten det hører til.

EKSEMPEL:

Det var den første skolen for blinde.*

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5.3 Et-tegn & ⠠ (346)

Et-tegnet betyr "og" og brukes ofte i firmanavn. Det skal være mellomrom på begge sider av tegnet.

EKSEMPEL:

Donald Duck & co.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

5.4 Paragraftegn § ⠠ (346)

I punktskrift settes paragraftegnet helt inntil nummeret på paragrafen det vises til.

EKSEMPLER:

§ 18 § 223 2. ledd

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dersom flere paragrafhenvvisninger kommer etter hverandre, settes to paragraftegn samlet først.

EKSEMPLER:

§§ 28—32 §§ 20 og 24

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5.5 Firkanttegn (nummertegn) # ⠠# (3456)

Tegnet har samme punktkombinasjon som talltegn.

EKSEMPEL:

På telefonen finner du tasten #.

⠠# ⠠1 ⠠2 ⠠3 ⠠4 ⠠5 ⠠6 ⠠7 ⠠8 ⠠9 ⠠0 ⠠# ⠠# ⠠1 ⠠2 ⠠3 ⠠4 ⠠5 ⠠6 ⠠7 ⠠8 ⠠9 ⠠0 ⠠#

⠠#

Dersom firkanttegnet kommer like før talltegn, må det settes skillepunkt. Kommer en bokstav like etter tegnet, må bokstaven markeres med henholdsvis bokstavtegn foran liten bokstav og storbokstavtegn foran stor bokstav.

EKSEMPEL:

Viderekobling oppløses ved å trykke #21#.

⠠# ⠠2 ⠠1 ⠠# ⠠# ⠠2 ⠠1 ⠠# ⠠# ⠠2 ⠠1 ⠠# ⠠# ⠠2 ⠠1 ⠠#

⠠# ⠠2 ⠠1 ⠠# ⠠# ⠠2 ⠠1 ⠠#

De framførte "Våren" av Grieg/Vinje.

De framførte "Våren" av Grieg/Vinje.

Det må lederen og/eller kassereren bestemme.

Det må lederen og/eller kassereren bestemme.

I disse tilfellene skal det ikke være mellomrom foran eller etter skråstreken. I punktskrift må en kunne ta linjeskift foran eller etter en slik skråstrek uten orddelingsbindestrek.

Både i vanlig skrift og i punktskrift skal det være mellomrom foran og etter skråstreken når minst ett av alternativene består av to eller flere ord. "Mørk dress / smoking" betyr at alternativene er "mørk dress" eller "smoking". "Mørk dress/smoking" betyr at alternativene er "dress" eller "smoking", og at "mørk" gjelder begge alternativene, altså "mørk dress eller mørk smoking".

Skråstrek kan brukes som verselinjetegn med mellomrom på hver side.

EKSEMPEL:

En durkdreven drømmer fra Drammen / dro djervt uten draft over dammen. / Den dåd han har drømt, / til døden er dømt. / Han druknet i dønningen. Amen!

En durkdreven drømmer fra Drammen / dro djervt uten draft over dammen. / Den dåd han har drømt, / til døden er dømt. / Han druknet i dønningen. Amen!

Om kombinasjoner der skråstrek inngår, se 13.2.

Om gjengivelse av skråstrek til markering av fonemisk transkripsjon, se 15.2.

7. Fortegn og hjelpetegn

Liten latinsk bokstav ⠠ (56)

Stor latinsk bokstav ⠡ (6)

Flere store bokstaver etter hverandre ⠡⠡⠡ (6-6)

Liten gresk bokstav ⠠ (45)

Stor gresk bokstav ⠡ (456)

Romertall med store bokstaver ⠠ (6)

Romertall med små bokstaver ⠡ (56)

Talltegn ⠠ (3456)

Skillepunkt ⠠ (6)

Generelt uthevingstegn ⠠ ⠡ (23 foran og 56 etter)

Grafisk utheving (kursiv, fet) ⠠⠡⠡ (6-3 foran og etter)

Understrek ⠡ (456 foran og etter)

Gjengivelse av sperret skrift ⠠⠡⠡ (5-2 foran og etter)

Tekst på fremmed språk med vedkommende språks punktskriftstandard ⠠⠡⠡ (5-2 foran og etter)

Fortegn og hjelpetegn er særegne for punktskriften. Noen av dem brukes for å angi skrifttype (liten latinsk bokstav, stor latinsk bokstav, kursivert eller fet skrift). Noen av tegnene brukes for å markere hvilken av flere betydninger etterfølgende symbol har (tall eller bokstav).

7.1 Liten latinsk bokstav ⠠ (56)

I løpende tekst markeres ikke små bokstaver med fortegn. Det er i spesielle tilfeller i kombinasjon med tall at en har behov for å markere at en bokstav er liten, spesielt bokstavene a—j. For kombinasjon med store bokstaver, se 7.3.

EKSEMPEL:

Anne løser oppgavene 19 c, 24 d og 33 c.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

I kortskrifttekst brukes tegnet for å markere at etterfølgende symbol skal leses som bokstav, ikke som forkorting.

EKSEMPEL:

Jeg vet at hun spiller i klasse a.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠ ⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

7.2 Stor latinsk bokstav ⠠ (6)

I punktskrift markeres stor bokstav med pkt. 6 foran bokstaven. Tidligere har det bl.a. av plasshensyn ikke vært vanlig å markere stor bokstav. OUP anbefaler at storbokstavmarkering benyttes, se 2.4.

EKSEMPLER:

Det var en gang ...

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

Mitt navn er Kristin Halvorsen.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

7.2.1 Flere store latinske bokstaver etter hverandre ⠠⠠ (6-6)

For å markere flere store bokstaver etter hverandre settes pkt. 6 to ganger.

EKSEMPLER:

FN NSB LO

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Versaler benyttes i vanlig skrift også som en form for utheving, se 7.8.3.

TVNorge har flere nyhetssendinger pr. dag.

TVNorge har flere nyhetssendinger pr. dag.

TVNorge har flere nyhetssendinger pr. dag.

DTBook NBfU

DTBook NBfU

MHz kHz

MHz kHz

DnB NOR

DnB NOR

CO₂ NaCl

CO₂ NaCl

H₂SO₄

H₂SO₄

HCl CHCl₃

HCl CHCl₃

7.4 Greske bokstaver

Liten og stor gresk bokstav markeres henholdsvis med $\cdot\cdot$ (45) og $\cdot\cdot\cdot$ (456) foran hver bokstav.

EKSEMPLER:

$\pi = 3,14$

$\cdot\cdot\pi = 3,14$

Øretelefonen tåler en motstand på 8 Ω (Ohm).

Øretelefonen tåler en motstand på 8 Ω (Ohm).

Øretelefonen tåler en motstand på 8 Ω (Ohm).

Det greske alfabetet i punktskrift er gjengitt i appendiks, 10.

7.5 Romertall

I vanlig skrift brukes som oftest store bokstaver som romertall. I punktskrift markeres disse med ⠠ (6). Romertall som består av flere store bokstaver, markeres kun med ett pkt. 6 foran.

EKSEMPLER:

Per Egil Hegge ga i 2006 ut en biografi om Harald V.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

Haakon VII var konge i Norge 1905—1957.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠

Små romertall markeres med ⠡ (56). Romertall som består av flere bokstaver, markeres kun med ett fortegn. Små romertall kan forekomme i punktopstillinger, se 16.3, og kapittelhenvisninger.

EKSEMPEL:

Utdraget er hentet fra kap. IV iii.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

7.6 Talltegn ⠠ (3456)

Talltegn angir at alle etterfølgende symboler skal leses som tall inntil det kommer et symbol som ikke er siffer og som heller ikke er komma eller punktum. For mer om bruk av talltegn, se 8.1.

Hellevik, Alf. 1970. *God nynorsk*. Oslo

God nynorsk er et bokstavn og bokstav
norsktal. Den er skrevet i nynorsk og
er en av de beste nynorsk bokstavn og bokstav
norsktal. Den er skrevet i nynorsk og er en av de
beste nynorsk bokstavn og bokstav norsk tal.

Ny afghansk bestselger. Bokanmeldelse *Dagbladet* 06.06.07

Ny afghansk bestselger. Bokanmeldelse i
Dagbladet 06.06.07. Dette er en anmeldelse
av en bok som har blitt en bestselger i Afghanistan.
Boken er skrevet på afghansk og er en av de
beste i sin sjanger.

Sperret tekst **⠏⠏** (5-2 foran og etter)

Sperret skrift vil ta unødig mye plass i punktskrift, så det anbefales å sette tegnet
⠏⠏ (5-2) foran og etter.

EKSEMPLER:

Det viktigste er å få fram m e n i n g e n.

Det viktigste er å få fram m e n i n g e n.
Det viktigste er å få fram m e n i n g e n.

L a s t a t e n (k o m m u n e n) g å f o r a n .

L a s t a t e n (k o m m u n e n) g å f o r a n .
L a s t a t e n (k o m m u n e n) g å f o r a n .

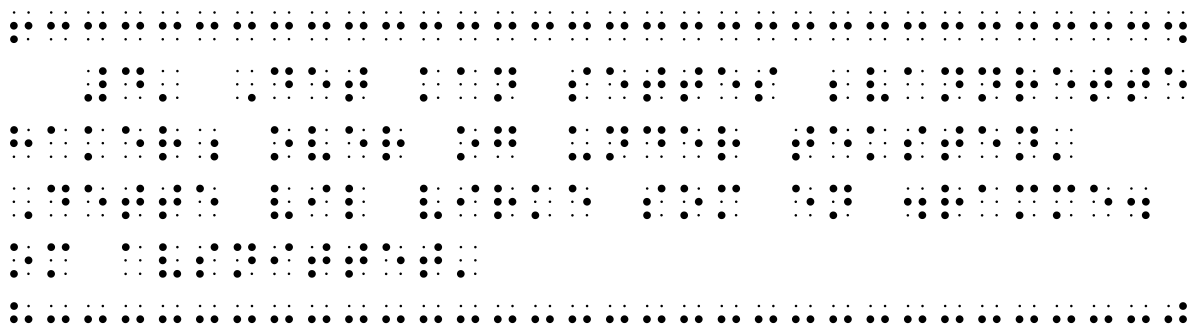
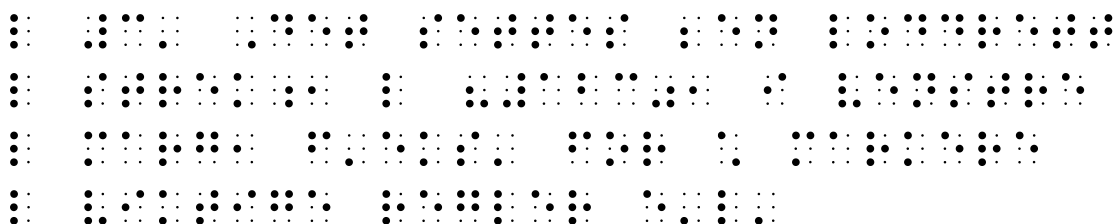
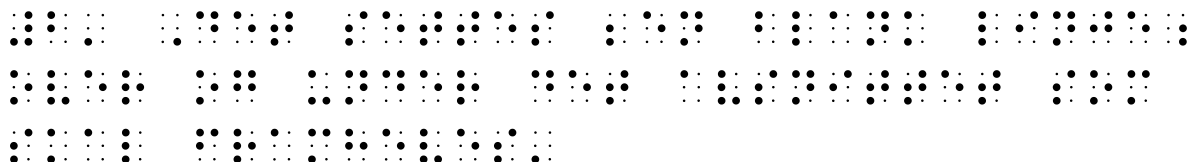
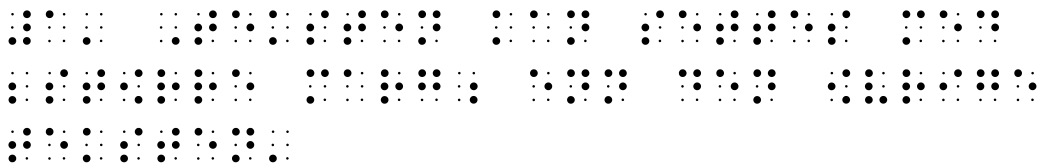
Pkt. 5-2 brukes også for å omslutte tekst på fremmed språk, se 15.1.

7.8.3 Andre former for utheving

Store bokstaver (versaler)

Ofte brukes versaler for å markere uthevet tekst. Dette gjelder særlig i e-post, men forekommer også ganske ofte i trykt tekst. Dersom et enkeltord er uthevet med versaler, kan dette gjøres også i punktskrift.

4. Det kan settes *vannrette haker* over og under teksten. Dette vil virke som en "ramme" om avsnittet.

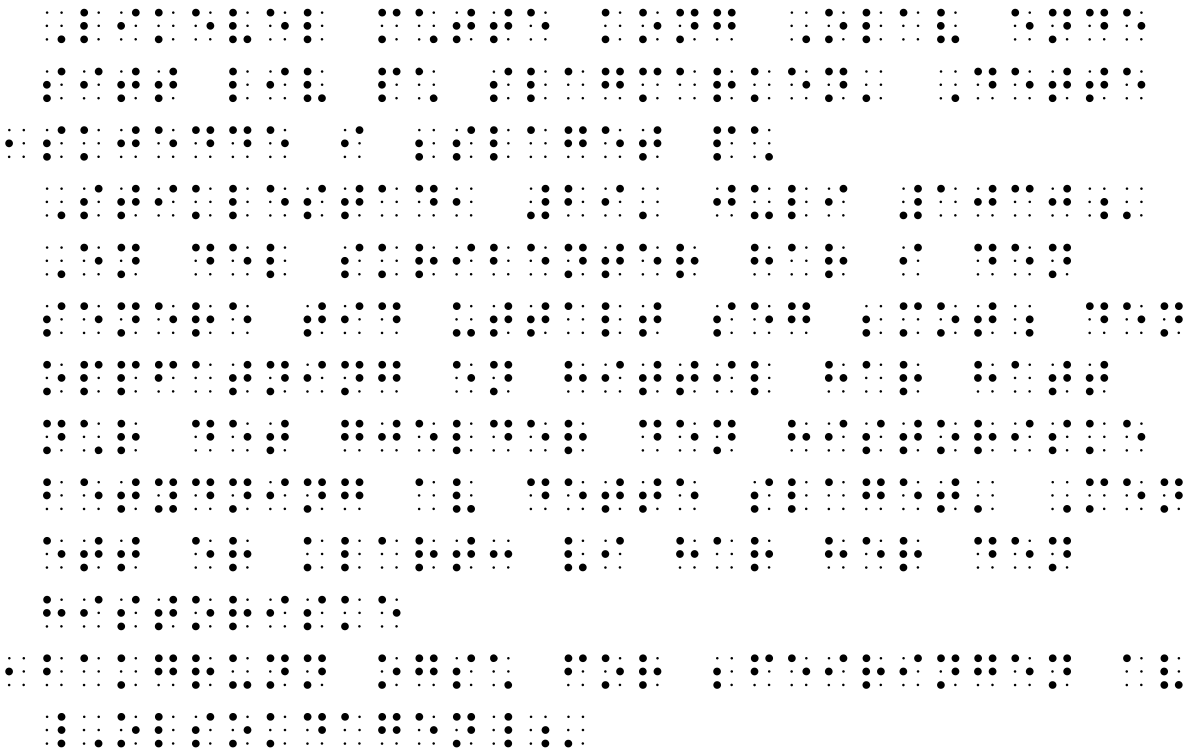
Når det gjelder rammer, finnes det flere ulike måter å "ramme inn" tekst på, f.eks. vannrette streker, buede haker osv.

Uthevingspunkt i marg ⠠ (2)

I lærebøker/fagbøker blir faglige uthevninger ofte brukt som *holdepunkter* for en systematisk oversikt over stoffet, til bruk ved innlæring og repetisjon. For en punktskriftleser er det en stor fordel om slike uthevninger inne i teksten er markert ekstra med et *uthevingspunkt* i marginen, på samme linje som uthevingen begynner. Uthevingspunktet skal stå i passende avstand *utenfor* selve teksten.

EKSEMPEL:

Likevel måtte kong Olav ende sitt liv på slagmarken. Dette skjedde i *Slaget på Stiklestad, 29. juli 1030*. En del skribenter har i den senere tid uttalt seg *mot* den oppfatning en hittil har hatt når det gjelder den historiske betydning av dette slaget. Men ett er klart: vi har her den historiske bakgrunn også for *feiringen av Olsokdagen*.

8. Tall

Talltegn ⠁⠆ (3456)

⠁⠆⠆ en, ⠁⠆⠆ to, ⠁⠆⠆⠆ tre, ⠁⠆⠆⠆ fire, ⠁⠆⠆⠆ fem,

⠁⠆⠆⠆ seks, ⠁⠆⠆⠆ sju, ⠁⠆⠆⠆⠆ åtte, ⠁⠆⠆⠆⠆ ni, ⠁⠆⠆⠆⠆ null

⠁⠆⠆⠆⠆ ti, ⠁⠆⠆⠆⠆⠆ elleve, ⠁⠆⠆⠆⠆⠆ tolv, ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆ tjue, ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆ tretti,

⠁⠆⠆⠆⠆⠆ hundre, ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆ to tusen tre hundre

årstall ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆ nittentretti

En relativt stor endring i denne revisjonen av norsk 6-punkts punktskrift er at alle tall skal ha talltegn foran. Dette får konsekvenser for nevner i brøk, indekser og notasjon av kjemi.

8.1 Talltegnets rekkevidde

Talltegnet settes umiddelbart foran alle siffertall. Består et tall av flere sifre, settes det kun ett talltegn først. Talltegnets virkning oppheves av alle andre tegn enn komma (pkt. 2) og punktum i siffergrupper (pkt. 3). I bibelhenvvisninger også bindestrek (36), se 8.5.

EKSEMPLER:

3 415 3.868,6

⠁⠆⠆ ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆ ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆

8.2 Tall inndelt i siffergrupper

Tall på fire eller flere sifre deles fra høyre i grupper på tre med punktum mellom gruppene.

EKSEMPLER:

6 712 27 764 1 000 000

⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆ ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆ ⠁⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆

Unntak fra denne regelen er årstall og norske postnumre.

EKSEMPLER:

1 Mos 3,15

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Matt 4,1-11

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Gal 5,26-6,5

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5 Mos 8,7.11-18

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

2 Mos 20,1-8.12-17

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Luk 4,16-22a

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Pet 3,13-15a.17-18

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Bibelen er bare én av flere hellige skrifter, oppbygd av kapitler og vers, som det kan henvises til. Koranen er bygd opp av 114 surer, som består av flere vers. Henvisninger til Koranen kan gjøres på samme måte som for bibelhenvi-
singener, se punktene b)–e) over.

EKSEMPLER:

Sure 3,27

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Sure 13,12-20

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Av andre skrifter en kan møte henvisninger til, er bl.a. Nostradamus' profetier, bygd opp av kapitler (kalt centurion) og strofer. Her er kapitlene satt med store romertall, mens strofene er satt med arabiske tall. I vanlig skrift settes punktum etter romertallet og strofenummeret rett etter uten mellomrom.

EKSEMPEL:

III.77

8.6 Tallsymboler som opptar én celle i punktskrift

Dersom det er hensiktsmessig å skrive tall med ett tegn, for eksempel i kryssord eller kalendere, kan følgende system benyttes:

0—9: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

10—19: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

20—29: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

30—39: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

40—49: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dersom en trenger flere tall, kan systemet gjentas. I kryssord der full celle brukes for å markere svart rute, bør g brukes som 27.

9. Matematiske tegn

- Plusstegn + ⠠⠨⠶ (235)
- Minustegn - ⠠⠨⠸ (36)
- Multiplikasjonstegn . ⠠⠨⠼ (3)
- Divisjonstegn : ⠠⠨⠼⠶ (25)
- Likhetstegn = ⠠⠨⠸⠶ (2356)
- Mindre-enn-tegn < ⠠⠨⠸⠸⠸ (246-3)
- Større-enn-tegn > ⠠⠨⠸⠸⠸ (135-2)
- Brøkstrek / ⠠⠨⠸ (34)
- Stor brøk begynner ⠠⠨⠸ (23)
- Stor brøk slutt ⠠⠨⠸ (56)
- Prosent % ⠠⠨⠸⠸⠸ (46-356)
- Promille ‰ ⠠⠨⠸⠸⠸⠸ (46-356-356)
- Potenstegn (øvre indeks) ⠠⠨⠸ (46)
- Nedre indeks ⠠⠨⠸ (16)
- Rottegn $\sqrt{\quad}$ ⠠⠨⠸ (146)
- Matematisk bindestrek ⠠⠨⠸ (6)

Oversikten over er ingen fullstendig liste over tegn brukt i matematikk, den omfatter bare de tegnene som er vanligst i normal tekst. For en komplett oversikt over matematiske tegn vises det til *Norsk standard for matematikknotasjon i 6-punkts blindeskrift*.

9.1 Operatører (regnetegn)

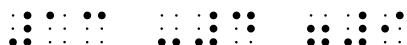
I matematiske uttrykk skal regnetegnene ha mellomrom foran, men ikke etter. I punktskrift skal det alltid være slik selv om det i vanlig skrift benyttes mellomrom etter regnetegnet.

EKSEMPLER:

$$2 + 2 = 4$$

⠠⠨⠸⠸⠸⠶⠠⠨⠸⠸⠸⠶⠠⠨⠸⠸⠸⠶

$13 - 4 = 9$

The Braille representation of the equation 13 - 4 = 9. The number 13 is represented by a 3-dot cell followed by a 4-dot cell. The minus sign is a 4-dot cell. The number 4 is a 4-dot cell. The equals sign is a 4-dot cell. The number 9 is a 4-dot cell.

$4 \cdot 7 = 28$

The Braille representation of the equation 4 * 7 = 28. The number 4 is a 4-dot cell. The multiplication sign is a 4-dot cell. The number 7 is a 4-dot cell. The equals sign is a 4-dot cell. The number 28 is represented by a 2-dot cell followed by an 8-dot cell.

$32 : 4 = 8$

The Braille representation of the equation 32 : 4 = 8. The number 32 is represented by a 3-dot cell followed by a 2-dot cell. The division sign is a 4-dot cell. The number 4 is a 4-dot cell. The equals sign is a 4-dot cell. The number 8 is a 4-dot cell.

Når regnetegnene står mellom ord, skal det være mellomrom på begge sider av tegnene.

EKSEMPEL:

Per + Kari = sant!

The Braille representation of the text 'Per + Kari = sant!'. Each character is separated by a space on both sides. The plus sign is a 4-dot cell.

Multiplikasjonstegn brukt i sammenheng med tall skal være pkt. 3. I kombinasjon med tekst kan imidlertid gangetegnet skrives med x dersom dette er gjort i vanlig skrift.

EKSEMPEL:

Lengde x bredde x dybde.

The Braille representation of the text 'Lengde x bredde x dybde.'. Each character is separated by a space on both sides. The multiplication sign is represented by the letter 'x' (a 4-dot cell).

9.2 Ulikhetstegn

De samme reglene gjelder for større-enn-tegn og mindre-enn-tegn som for regnetegnene i avsnitt 9.1.

EKSEMPLER:

8 > 7,98

The Braille representation of the inequality 8 > 7,98. The number 8 is a 4-dot cell. The greater-than sign is a 4-dot cell. The number 7,98 is represented by a 7-dot cell, a 9-dot cell, and an 8-dot cell.

Bodø < Bergen

The Braille representation of the text 'Bodø < Bergen'. Each character is separated by a space on both sides. The less-than sign is a 4-dot cell.

9.6 Prosent og promille

Disse tegnene skal settes helt inntil tallet de hører sammen med. Tegnene har bare punkter i høyre kolonne i den første punktcellen. Dersom en setter mellomrom mellom tall og tegn, kan det skape problemer med tolkingen fordi avstanden fra tallet til tegnet blir for stor.

EKSEMPLER:

Det er 10 % rabatt på alle varer onsdag.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠨⠦⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Det bør være en promillegrense på 0,2 ‰ på sjøen.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dersom prosent- eller promilletegnet kommer helt inntil en høyreparentes (sluttparentes), skal det settes skillepunkt, pkt. 6, mellom tegnet og parentesen.

EKSEMPEL:

Det er ikke snakk om å endre promillegrensa (0,2 ‰) ved bilkjøring.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

9.7 Bindestrek ved linjeskift

Dersom et uttrykk ikke får plass på en punktlinje, skal det settes matematisk bindestrek på slutten av den første linjen for å vise at det som kommer etterpå (på neste linje), hører sammen med det som står foran.

EKSEMPEL:

Totalvekten = bilens vekt + vekten på lasten.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

10.3 Fot , ⠠ (5), tommer " ⠠⠠ (5-5)

Fot og tomme er de samme tegnene som henholdsvis minutt og sekund både i punktskrift og vanlig skrift.

EKSEMPLER:
Båten er 13' lang.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5,25" disketter er ikke lenger å få tak i.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

10.4 Kaliber . ⠠⠠⠠⠠ (3456-3)

I vanlig skrift settes punktum foran tallet. Det dreier seg om et engelsk desimalpunktum som står for "null komma", og i punktskrift skal punktumet stå etter talltegnet.

EKSEMPEL:
Hun prøvde å skyte meg med en 38 Colt!

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

11. Myntenheter

Euro € ⠠⠠ (26)

Pund £ ⠠⠠ (123)

Dollar \$ ⠠⠠ (256)

Valutategn ⠠⠠⠠⠠ (236-134-356)

Hovedregelen for notasjon av mynt er at en følger skrivemåten i vanlig trykk. Hvis det er et eget symbol for myntenheten i punktskrift, settes dette umiddelbart foran tallet.

11.1 Kroner

Kroner skrives fortrinnsvis som i vanlig trykk, også når det gjelder forkorting.

EKSEMPLER:

1 kr 10,50 kr kr 1.500,- NOK 750

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

En plassbesparende skrivemåte er å sette bokstaven k umiddelbart foran tallet. Dette anbefales ikke som standard, men brukes om nødvendig.

EKSEMPLER:

k1 k10,50 k1.500

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

11.2 Euro € ⠠⠠ (26)

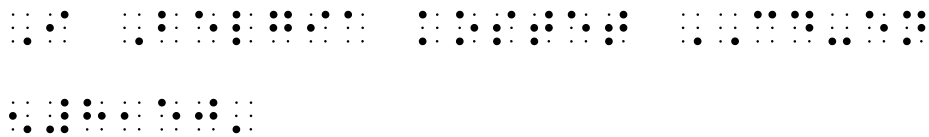
Eurotegnet er en e med to loddrette streker gjennom. I punktskrift kan tegnet oppfattes som en senket e.

EKSEMPLER:

€1 €10,50 €1.500

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

I Belgia kostet CD-en €8,50.

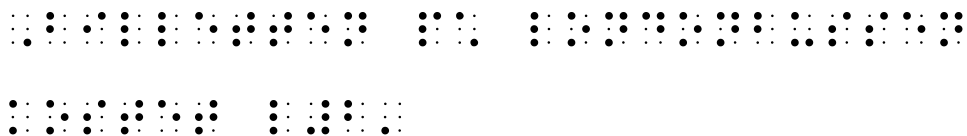
11.3 Pund £ ⠞ (123)

Pundtegnet er en gjennomstreket l. I punktskrift benyttes bokstaven l plassert umiddelbart foran tallet.

EKSEMPLER:
£1 £10,50 £1.500

Billetten på londonbussen kostet £2.

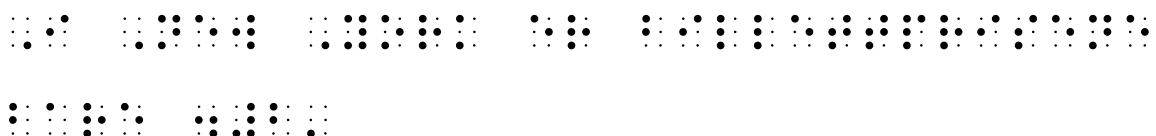
11.4 Dollar \$ ⠵ (256)

Dollartegnet er en s med to loddrette streker gjennom. I punktskrift kan tegnet oppfattes som en senket d.

EKSEMPLER:
\$1 \$10,50 \$1.500

I New York er billettprisene bare \$2.

Dersom anførselstegn og dollar står inntil hverandre, settes et skillepunkt, pkt. 6, mellom dem.

12. Edb-tegn

- Krøllalfa @ ⠠ (4)
- Omvendt skråstrek \ ⠠⠨ (156)
- Understrek _ ⠠ (456)
- Tilde ~ ⠠ (1456)
- Loddirett strek (stolpe) | ⠠⠨ (123456)
- Escapetegn \$ ⠠⠨ (256)
- Kontrolltegn ^ ⠠⠨ (46)
- Mindre-enn-tegn < ⠠⠨ (126)
- Større-enn-tegn > ⠠⠨ (345)
- Prosent % ⠠⠨ (1246)
- Anførselstegn " ⠠⠨ (2346)
- Utropstegn ! ⠠⠨⠨ (6-235)
- Bindestrek ved linjeskift ⠠⠨ (6)

12.1 Krøllalfa @ ⠠ (4)

EKSEMPLER:

Hun har e-postadressen line@online.no.

⠠⠨⠨⠨⠨ ⠠⠨⠨⠨⠨ ⠠⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨

⠠⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨

Hun oppga tone21@hotmail.com som sin adresse.

⠠⠨⠨⠨⠨ ⠠⠨⠨⠨⠨⠨⠨ ⠠⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨

⠠⠨⠨⠨⠨ ⠠⠨⠨⠨⠨⠨⠨ ⠠⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨⠨

Han har e-postadressen msvendsen@c2i.net.

⠠⠏⠗⠚⠋⠞⠑⠗⠑⠇⠑⠒⠑⠎⠑⠑⠨⠑⠗⠑⠇⠑⠨⠠⠅⠒⠑⠗⠑⠑⠑⠄⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠞⠠⠇⠑⠞⠑⠗⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

I det siste eksemplet må markering for bokstav foran i-en også tas med for at adressen skal leses som "c to i" og ikke som "c tjueni".

12.2 Omvendt skråstrek (backslash) \ ⠬ (156)

EKSEMPEL:

Dokumentet ligger i mappen c:\tekst\ på harddisken.

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

12.3 Understrek _ ⠬ (456)

Understrek som selvstendig tegn brukes både i elektroniske adresser og filnavn.

EKSEMPLER:

per_erik.iversen@online.no

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

Dokumentet heter en_spøkelseshistorie_fra_lofoten.doc.

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

⠠⠇⠑⠞⠑⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑⠠⠇⠑⠞⠑

12.4 Tilde ~ ⠬ (1456)

Tilde kan brukes i web-adresser og i begynnelsen av filnavn som betegner midlertidige filer.

EKSEMPLER:

Den midlertidige filen \$~pgave.doc slettes når Word avsluttes.

Braille representation of the text above, consisting of three lines of Braille characters.

Han har hjemmeside www.nettpark.no/~tjb.

Braille representation of the text above, including the URL.

12.5 Loddrett strek (stolpe) | ⠠ (123456)

EKSEMPLER:

Du finner tasten | like til venstre for 1-tallet på tastaturet.

Braille representation of the text above, showing the vertical bar character.

Dir *.* | more

Braille representation of the text above.

12.6 Escapetegn \$ ⠠ (256)

Escapetegnet brukes noen ganger i forbindelse med programmering og i kommandoer til en printer. I vanlig trykk noteres escape som dollartegn.

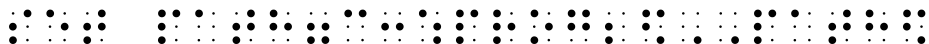
EKSEMPEL:

Send \$^g til skriveren og du får tilbake et pip!

Braille representation of the text above, including the escape sequence.

EKSEMPEL:

set path=c:\prog;%PATH%

I dette eksemplet er PATH i slutten en variabel og bør derfor skrives med store bokstaver.

12.8.3 Anførelstegn " ⠆⠨ (2346)

Brukes i HTML-programmering.

EKSEMPEL:

Aftenposten<a>

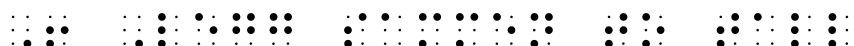

12.8.4 Utropstegn ! ⠆⠨⠆ (6-235)

Dersom utropstegn og pluss forekommer i samme tekst, skal det settes pkt. 6 foran utropstegnet. I programmering kan tegnet brukes for å markere kommentarer som ikke skal oppfattes som kode.

EKSEMPEL:

! Legg sammen to tall
tall := a + b

12.9 Bindestrek ved linjeskift

Siden bindestrek kan forekomme i e-post- og nettadresser, brukes matematisk bindestrek, pkt. 6, ved deling av en adresse på flere linjer i punkt skrift. Det anbefales at lange adresser deles der det er naturlig å dele ordet, men at en så langt mulig deler foran eller etter et skilletegn, f.eks. krøllalfa.

EKSEMPEL:

Send inn et ønske til ønskekonserten@
nrk.no du også!

Send inn et ønske til ønskekonserten@nrk.no du også!

Send inn et ønske til ønskekonserten@nrk.no du også!

Send inn et ønske til ønskekonserten@nrk.no du også!

13.2 Kombinasjoner med skråstrek

I vanlig skrift brukes skråstrek i noen kombinasjoner der punktskrift har annen notasjon, f.eks. prosent og promille, se 9.6. Andre kombinasjoner der skråstrek inngår, noteres i punktskrift som i vanlig skrift. Her tas to slike kombinasjoner med.

Skråstrek mellom to punktumer er vedleggstegn, som plasseres i venstre marg på den linjen i den løpende teksten der vedlegget nevnes.

EKSEMPEL:

./ Du finner alt i brevet fra advokaten.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Som repetisjonstegn brukes skråstrek kolon foran, og kolon skråstrek etter det som skal gjentas.

EKSEMPEL:

så /: vi vant :/ vår rett.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

13.3 Ikoniske tegnkombinasjoner

I e-post- og SMS-meldinger brukes ofte "ikoniske tegnkombinasjoner" som bl.a. skal avbilde ansiktsuttrykk og annet kroppsspråk. De to tegnkombinasjonene som er tatt med her, er smilende ansikt, kolon bindestrek høyreparentes, og surt ansikt, kolon bindestrek venstreparentes. De kan forklares slik:

Hvis vi snur arket (eller skjermbildet) 90 grader med urviseren, forestiller kolon-tegnet øynene, bindestreken nesene, og parentesene munnen. Ved høyreparentes peker munnvikene opp, og ansiktet er smilende. Ved venstreparentes peker munnvikene ned, og ansiktet er surt.

EKSEMPLER:

Noe så dumt er det bare du som kan skrive. :-)

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

14. Diakritiske tegn

Universalaksent og akutt-tegn ⱱ (4)

Gravistegn ` og overstrekk ¯ ⱷ (45)

Tilde ~ ⱸ (1456)

Trema ¨ og prikk · ⱹ (25)

Cirkumfleks ^ og omvendt cirkumfleks ˇ ⱺ (46)

Breve ˘ og ring ° ⱻ (256)

Cedille ¸ og ogonek ˙ ⱼ (235)

Gjennomstrekk og modifisert bokstav ⱽ (35)

Et diakritisk tegn er et tegn som i vanlig skrift settes til en bokstav, enten over, under eller gjennom bokstaven. I punktskrift settes det *foran* bokstaven og er å betrakte som et slags fortegn (se kap. 7). Derfor brukes fortrinnsvis høyre kolonne til diakritiske tegn. Tilhører det diakritiske tegnet en stor bokstav, settes storbokstavmarkeringen (pkt. 6) foran det diakritiske tegnet.

I flere tilfeller står én og samme punktkombinasjon for flere diakritiske tegn. Ved tilordning av punktskriftsymboler er det lagt vekt på to forhold: tegn som har samme punktrepresentasjon, skal likne på hverandre i vanlig skrift, og to tegn som har samme punktrepresentasjon, brukes ikke på ett og samme språk.

14.1 Universalaksent

Hvis en ikke anser det viktig å markere *hvilket* diakritisk tegn som brukes i vanlig skrift, kan en i punktskrift bruke universalaksent, unntatt i de tilfellene som er nevnt i 2.2.1. Alle de diakritiske tegnene som er nevnt nedenfor, kan altså erstattes med universalaksent.

EKSEMPLER:

Forli ⱱ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ

Citroën ⱱ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ

hôpital ⱱ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ

Dvořák ⱱ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ

Forli ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Overstrek, også kalt macron, er en vannrett strek. Den forekommer i latvisk og kan dessuten brukes for å angi lang vokal i latin, som i eksemplet nedenfor.

EKSEMPEL:

lātus (bred) ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Tilde ~ ⠠ (1456)

Tegnet er en bølgestrek. Det forekommer i portugisisk over vokal for å angi nasal uttale, og i spansk over n for å angi "nj"-uttale.

EKSEMPLER:

Sāo Paulo ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

España ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Trema " og prikk ' ⠠ (25)

Trema, også kalt tødler, er to prikker i breidd. Om trema over a og o i svensk, finsk og tysk, og om trema over u i tysk (tysk y), se 2.2.1. Trema kan også forekomme over andre vokaler, ofte for å angi at to tilstøtende vokaler ikke skal uttales i én stavelse, slik eksemplet fra fransk viser.

EKSEMPEL:

Citroën ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Prikk forekommer i polsk over z for å angi spesiell uttale.

EKSEMPEL:

że (at) ⠠ ⠠ ⠠

Cirkumfleks ^ og omvendt cirkumfleks ˇ ⠠ (46)

Cirkumfleks, også kalt "hatt", "tak" og "møne", er to skråstreker som møtes i en vinkel øverst. Over vokal kan tegnet angi at en konsonant er forsvunnet, og over konsonant angir det spesiell uttale. Her følger eksempler fra norsk, fransk og esperanto.

EKSEMPLER:

sâl (sadel) ⠠⠠⠠⠠⠠

hôpital ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ĵus (nettopp) ⠠⠠⠠⠠⠠

Omvendt cirkumfleks, også kalt hachek, caron og "omvendt hatt", er to skråstreker som møtes i en vinkel nederst, altså en slags v. Tegnet forekommer over konsonant i samisk og i noen slaviske språk for å angi spesiell uttale. Her følger eksempler fra samisk og tsjekkisk.

EKSEMPLER:

sápmelaš (same) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dvořák ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Breve ˘ og ring ˚ ⠠ (256)

Breve er en bue med åpningen opp. I latin kan tegnet brukes for å angi kort vokal, i esperanto står den over u som ikke danner stavelse, og i rumensk angir den spesiell uttale av den vokalen den står over. Eksemplene er fra disse tre språkene.

EKSEMPLER:

lătus (side) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

aŭ (eller) ⠠⠠⠠⠠

Brăila ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Ring er den lille sirkelen som står over a i skandinavisk å, og dessuten forekommer den i tsjekkisk.

EKSEMPEL:

dům (hus) ⠠⠠⠠⠠⠠

14.3 Tegn under bokstaven

Cedille og ogonek (235)

Cedille ser ut som et komma. Opprinnelig var det en liten z, og den angir s-aktig uttale. Her følger eksempler fra fransk, portugisisk og rumensk.

EKSEMPLER:

français (fransk)

Moçambique

Constanța

Ogonek er omvendt cedille og forekommer i polsk under vokal for å angi nasal uttale. Det samme tegnet forekommer i norrøn o med kvist, se 2.2.3.

EKSEMPEL:

Częstochowa

Punktskriftsymbolet bør også kunne brukes for andre diakritiske tegn under bokstaven, f.eks. loddrett strek, som forekommer i latvisk.

14.4 Tegn gjennom bokstaven

Generelt punktskriftsymbol for gjennomstreket og modifisert bokstav er (35).

Strek gjennom bokstaven kjenner vi fra norsk og dansk ø, der streken går skrått opp mot høyre. Det gjør den også gjennom l i polsk for å angi spesiell uttale.

EKSEMPEL:

Łódź

Symbolet brukes også for å markere at bokstaven har en litt avvikende form i forhold til den "rene" bokstaven. Slik kan betegne samisk og kroatisk d med vannrett strek gjennom (se 2.2.2) eller "eth" (stungen d) i norrønt, islandsk og færøysk (se 2.2.3).

EKSEMPLER:

odđasat (nyheter)

Bláalónið (den blå lagune) ⠠

De bokstavene som angir ustemt th-lyd i samisk (2.2.2), norrønt og islandsk (2.2.3), gjengis *t (35-2345). Selv om norrøn og islandsk thorn ikke ser ut som en t, gjør uttalen det naturlig å gjengi også denne bokstaven som *t.

EKSEMPLER:

Ruotta (Sverige) ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

þingvellir ⠠

Tysk "scharfes s" var opprinnelig en sammenskriving av s og z, men ser i dag ut omtrent som en gresk beta. Hvis en ikke vil gjengi denne bokstaven som "ss", må det

gå an å gjengi den som ⠠ ⠠ ⠠ (35-234).

EKSEMPEL:

groß (stor) ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

15. Spesielle tegn i språk

Omslutningstegn for tekst på fremmed språk ⠠⠠ (5-2 foran og etter)

Omslutningstegn for fonetisk transkripsjon [] ⠠⠠ (56-2356 foran og etter)

Omslutningstegn for fonemisk transkripsjon // ⠠⠠ (456-2356 foran og etter)

I 1.3 er det gjort rede for Brailles opprinnelige system, og det er antydning at systemet måtte tilpasses ulike språk, bl.a. fordi ulike språk bruker ulike kombinasjoner med diakritiske tegn, jf. kap. 14. En burde likevel vente at setningstegnene, som i vanlig skrift er like på alle språk, hadde samme representasjon i punktskrift fra språk til språk. Slik var det også i begynnelsen, men etter hvert oppsto det forskjeller her. To eksempler vil belyse dette.

1. Det opprinnelige punktumet, pkt. 256, er en god markering av setningslutt, men er ikke like godt egnet som forkortingspunktum eller som "ledeprikker" i en innholdsfortegnelse. Til dette egner pkt. 3 seg langt bedre. Ifølge annenhånds opplysninger skal en internasjonal kongress i 1878 ha vedtatt at pkt. 256 skulle brukes som setningspunktum. Vedtaket ble begrunnet med at pkt. 3 ikke markerte setningslutt like godt, og at det dessuten kunne forveksles med komma. Likevel ble pkt. 3 brukt som forkortingspunktum og som ledeprikker. Denne forskjellsbehandlingen ble imidlertid problematisk da en begynte å konvertere automatisk til punktskrift, og på det ene språket etter det andre har en derfor gått over til konsekvent å bruke pkt. 3 som punktum – noe som førte til at en måtte finne et annet symbol for apostrof. Og her har en landet på ulike løsninger i ulike språk.
2. På Louis Brailles tid var det like stor forskjell mellom anførsel begynner og anførsel slutt som mellom parentes begynner og parentes slutt. Braille valgte å bruke ett symbol (pkt. 2356) for begge parentesene, men ulike symboler (pkt. 236 og 356) for anførselstegnene. Produsentene av skrivemaskiner valgte imidlertid å beholde forskjellen mellom parentesene, men gjøre anførselstegnene like. Dette, sammen med hensynet til automatisk konvertering, har ført til at en i flere språk har endret betydningen av de opprinnelige anførselssymbolene til parenteser. I valget av symbol for anførselstegn har en igjen landet på ulike løsninger i ulike språk. For detaljer, se appendiks.

Manglende internasjonal samordning har dessuten resultert i at "nye" tegn som krøllalfa, omvendt skråstrek og tilde har fått ulik punktskriftrepresentasjon i ulike språk.

I 1932 ble det utarbeidet en fullstendig punkttskriftnotasjon for det internasjonale fonetiske alfabetet. Punkttskriftnotasjonen er ikke blitt offisielt endret siden, selv om det har vært gjort endringer i det internasjonale fonetiske alfabetet i vanlig skrift. På den tiden ble all fonetisk transkripsjon satt i hakeparentes. I punkttskrift fikk denne fonetiske parentesens symbolet 56-2356 for begynnelse og slutt. Etter hvert begynte en å skille mellom fonetisk transkripsjon, som i prinsippet gjengir lydene slik de faktisk uttales, og fonemisk transkripsjon, som bare gjengir fonemene, dvs. de lydforskjellene som fører til betydningsforskjell. Omslutningstegnet for fonemisk transkripsjon i vanlig skrift er skråstrek. Dette kan ikke brukes i punkttskrift, da pkt. 34 i lydskrift er symbol for en åpen i-lyd. I stedet brukes (i Norge) pkt. 456-2356 som omslutningstegn for fonemisk transkripsjon i punkttskrift.

EKSEMPEL:

Ordet "kake" transkribert fonetisk og fonemisk:

[^hˈkʰa:kə]

15.2 Fonetisk og fonemisk transkripsjon (lydskrift)

I 1932 ble det utarbeidet en fullstendig punkttskriftnotasjon for det internasjonale fonetiske alfabetet. Punkttskriftnotasjonen er ikke blitt offisielt endret siden, selv om det har vært gjort endringer i det internasjonale fonetiske alfabetet i vanlig skrift. På den tiden ble all fonetisk transkripsjon satt i hakeparentes. I punkttskrift fikk denne fonetiske parentesens symbolet 56-2356 for begynnelse og slutt. Etter hvert begynte en å skille mellom fonetisk transkripsjon, som i prinsippet gjengir lydene slik de faktisk uttales, og fonemisk transkripsjon, som bare gjengir fonemene, dvs. de lydforskjellene som fører til betydningsforskjell. Omslutningstegnet for fonemisk transkripsjon i vanlig skrift er skråstrek. Dette kan ikke brukes i punkttskrift, da pkt. 34 i lydskrift er symbol for en åpen i-lyd. I stedet brukes (i Norge) pkt. 456-2356 som omslutningstegn for fonemisk transkripsjon i punkttskrift.

EKSEMPEL:
Ordet "kake" transkribert fonetisk og fonemisk:

[^hˈkʰa:kə]

···· ···· ···· ···· ···· ···· ···· ····
 ···· ···· ···· ···· ···· ···· ···· ····

16. Punktoppstillinger

Strekpunkt – ∴ ∴ (36-36)

Kulepunkt (fylt/ikke-fylt sirkel) ● ○ ∴ (2356)

Kvadratpunkt (fylt/ikke-fylt firkant) ■ □ ∴ (123456)

I en punktoppstilling (rubrikkoppstilling) oppføres forskjellige ledd i framstillingen i punkter med hvert ledd på ny linje. En slik oppstilling hjelper leseren til å få en bedre oversikt over innholdet i teksten.

Punktmarkører kan være tall (arabiske eller romertall), bokstaver, tankestrek, sirkler, firkanter eller stjerner.

Linjeskift med eller uten innrykk kan også være en form for punktmarkør. Dette gjelder dersom punktet er kort og går over kun én linje.

Etter innledningsteksten kan det være en blank linje for å skille selve oppstillingen fra den omgivende teksten, men dette er ikke påkrevet. Punktmarkørene kan rykkes inn, men kan også stå fra marg. Det settes ett mellomrom etter selve punktmarkøren, og overskytende linjer settes med to anslag inn.

Dersom det fortsetter med tekst etter oppstillingen, bør det settes en blank linje, men dette er heller ikke påkrevet. Hvis en ikke setter blank linje etter en oppstilling, må første linje i den etterfølgende teksten settes med tre anslag inn i stedet for to som ved vanlige avsnitt.

Nedenfor vises eksempler med tankestrek og kulepunkt.

16.1 Strekpunkt – ∴ ∴ (36-36)

EKSEMPEL:

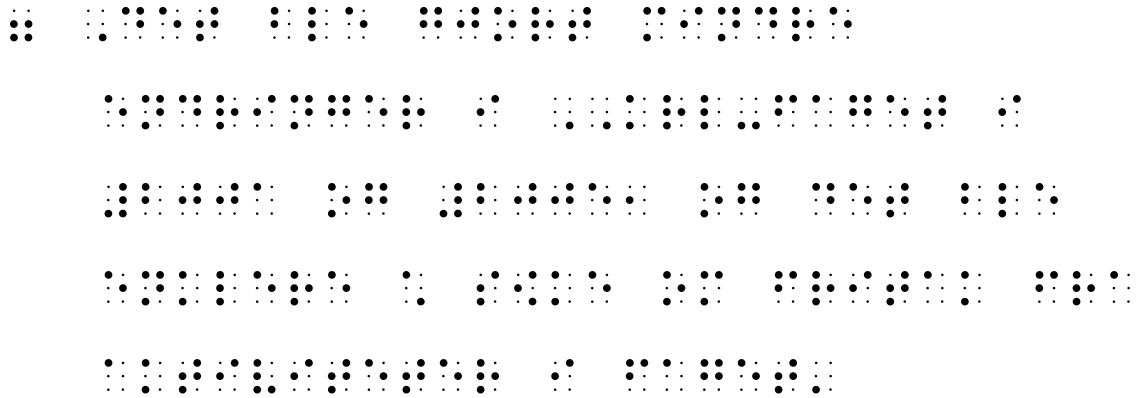
I 2007 feires det 100-årsjubileum ifm. Edvard Griegs død i 1907. I en avis sto blant annet følgende fakta om Edvard Grieg:

- Edvard Grieg ble født i Bergen 15. juni 1843, og døde samme sted 4. september 1907. Han var gift med kusinen Nina Hagerup.
- Grieg er Norges mest kjente komponist. Han jobbet og studerte bl.a. i Danmark og Tyskland.
- Han var også en dyktig pianist. Han optrådte alene eller sammen med kona Nina, som var sanger.

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

16.3 Andre punktmarkører

I tillegg til strekpunkt og kulepunkt finnes det utallige punktmarkører: firkanter, stjerner, tall, små og store romertall og små og store bokstaver.

Tall og bokstaver er ofte brukt som punktmarkører. Vanligvis benyttes små bokstaver med høyreparentes bak. Tall kan settes med eller uten punktum bak.

Som et alternativ til kulepunkt er det også definert et punktskrifttegn til kvadratpunkt

■ □ (fylt/ikke-fylt firkant), ⠠ (123456). Dette bør ikke brukes med mindre det er *absolutt* nødvendig med flere typer punktmarkører i en tekst.

16.4 Punktoppstilling i flere nivåer

Punktoppstilling i flere nivåer kan organiseres på ulike måter. Hvilken måte som passer best, er avhengig bl.a. av hvor mye tekst hvert punkt inneholder. Nedenfor presenteres noen alternativer.

16.4.1 To nivåer

I de punktene som har to nivåer, settes første linje i nivå 1 fra marg, overskytende linjer med fire anslag inn. Første linje i nivå 2 settes med to anslag inn og overskytende linjer med fire anslag inn.

EKSEMPEL:

Dagsorden

1. Åpning ved styrets leder, godkjenning av innkalling og sakliste
2. Konstituering, valg av:
 - a) møteleder
 - b) referent
 - c) tellnemnd
3. Protokoller siden forrige generalforsamling:

a) medlemsmøte 29. november 2005

b) styremøter 13. mai, 27. juni, 15. september og 4. november 2005, samt 21. januar og 18. februar 2006

4. Årsmelding for 2005

5. Regnskap for 2005

[...]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

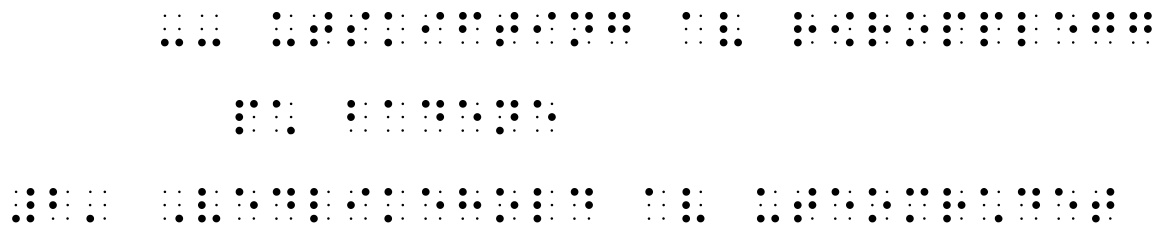
.....

.....

.....

.....

.....

16.4.3 Flere nivåer

Er det flere enn tre nivåer, kan det komme på tale å bruke færre anslag inn enn det som er foreslått over. En må huske at en punktskriftlinje som regel ikke har mer enn 30 anslag. Oppsettet bør være lett å finne fram i, samtidig som det ikke bør ta altfor stor plass.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LESETABELL

Norsk standard for 6-punkts punktskrift

Tabellen omfatter alle tegnene som er behandlet i denne boka, med unntak av appendikset.

Tabellen benyttes for å finne betydningen av en punktskriftrepresentasjon, og er ordnet etter Brailles system, se 1.3.

	(1)	bokstav a; siffer en
	(12)	bokstav b; siffer to
	(14)	bokstav c; siffer tre
	(145)	bokstav d; siffer fire
	(15)	bokstav e; siffer fem
	(124)	bokstav f; siffer seks
	(1245)	bokstav g; siffer sju
	(125)	bokstav h; siffer åtte
	(24)	bokstav i; siffer ni
	(245)	bokstav j; siffer null
	(13)	bokstav k
	(123)	bokstav l; strek i marg; pund
	(134)	bokstav m
	(1345)	bokstav n
	(135)	bokstav o
	(135-2)	større-enn-tegn (matematikk)
	(1234)	bokstav p
	(12345)	bokstav q
	(1235)	bokstav r
	(234)	bokstav s
	(2345)	bokstav t
	(136)	bokstav u
	(1236)	bokstav v
	(1346)	bokstav x

	(13456)	bokstav y
	(1356)	bokstav z
	(12346)	c med cedille; y med akutt-tegn (norrønt)
	(123456)	e med akutt-tegn; loddrett strek, stolpe; kvadratpunkt, fylt/ikke-fylt firkant
	(12356)	a med gravistegn; a med akutt-tegn (samisk); venstrehake
	(2346)	e med gravistegn; z med omvendt cirkumfleks (samisk); e med akutt-tegn (norrønt); anførselstegn (edb)
	(23456)	o med kvist (norrønt); høyrehake
	(16)	bokstav å, a med ring; a med akutt-tegn (norrønt); nedre indeks
	(126)	e med cirkumfleks; i med akutt-tegn (norrønt); venstre mengdeparentes (matematikk); mindre-enn-tegn (edb)
	(146)	c med omvendt cirkumfleks (samisk); rottegn
	(1456)	d med strek (samisk); o med akutt-tegn (norrønt); tilde
	(156)	s med omvendt cirkumfleks (samisk); stungen d (norrønt); omvendt skråstrek (backslash)
	(1246)	n med forlenget høyrestrek (samisk); thorn (norrønt); prosent (edb)
	(12456)	u med akutt-tegn (norrønt)
	(1245)	u med trema (tysk y); t med tverrstrek (samisk)
	(246)	bokstav ø, gjennomstreket o; o med trema
	(246-3)	mindre-enn-tegn (matematikk)
	(2456)	bokstav w
	(2)	komma; uthevingspunkt
	(23)	semikolon; generelt uthevingstegn begynner; stor brøk begynner
	(25)	kolon; divisjonstegn; trema, tødler; prikk over bokstav
	(25-36-236)	surt ansikt
	(25-36-356)	smilende ansikt
	(256)	anførselstegn; gjentakelsestegn; dollar; escapetegn; breve; ring over bokstav
	(26)	spørsmålstegn; euro
	(235)	utropstegn; plusstegn; cedille; ogonek
	(2356)	likhetstegn; kulepunkt, fylt/ikke-fylt sirkel

	(236)	Venstreparentes
	(236-14-356)	Copyright
	(236-134-356)	Valutategn
	(236-1235-356)	registrert varemerke
	(236-2345-356)	varemerke (trademark)
	(35)	stjerne, asterisk; strek gjennom bokstav; modifisert bokstav
	(356)	Høyreparentes
	(4)	krøllalfa; universalaksent; akutt-tegn
	(45)	liten gresk bokstav (fortegn); gravistegn; overstrek, macron
	(5)	apostrof; minutt, fot
	(5-2)	gjengivelse av sperret skrift, foran og etter; tekst på fremmed språk med vedkommende språks punktskriftstandard, foran og etter
	(5-356)	Gradtegn
	(5-5)	sekund, tomme
	(34)	i med trema (sørsamisk); skråstrek; verselinjetegn; brøkstrek
	(34-25 og 25-34)	gjentakelsestegn (i sanger m.m.)
	(345)	bokstav æ, sammenskrevet æ; a med trema; høyre mengdeparentes (matematikk); større-enn-tegn (edb)
	(346)	o med gravistegn; oe (norrønt); et-tegn; paragraftegn
	(3456)	firkanttegn, nummertegn; talltegn (fortegn)
	(3456-3)	Kaliber
	(46)	potenstegn, øvre indeks; kontrolltegn; cirkumfleks; omvendt cirkumfleks, hachek, caron
	(46-356)	Prosent
	(46-356-356)	Promille
	(456)	stor gresk bokstav (fortegn); understrek foran og etter; understrek (selvstendig tegn i edb)
	(456-2356)	tegn for fonemisk transkripsjon, foran og etter
	(56)	liten latinsk bokstav (fortegn); romertall med små bokstaver (fortegn); generelt uthevingstegn slutt; stor brøk slutt
	(56-2356)	parentes for fonetisk transkripsjon, foran og etter

⠠⠨	(3)	punktum; skillepunkt i siffergrupper; multiplikasjonstegn
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	(3-34-3)	Vedleggstegn
⠠⠨⠠⠨	(36)	bindestrek; minustegn
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	(36-36)	lang bindestrek, fra--til-strek; tankestrek og replikkstrek, med mellomrom på hver side; strekpunkt
⠠⠨	(6)	stor latinsk bokstav (fortegn); romertall med store bokstaver (fortegn); skillepunkt; bindestrek ved linjeskift (matematikk og edb)
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	(6-12356)	Venstreklamme
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	6-23456)	Høyreklamme
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	(6-235)	utropstegn (edb)
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	(6-3)	grafisk utheving, kursiv, fet, foran og etter
⠠⠨⠠⠨⠠⠨	(6-6)	flere store latinske bokstaver etter hverandre (fortegn)

APPENDIKS

Punktskriftnotasjon forskjellig fra norsk i ulike språk

OUP kjenner til at det i den senere tid har vært foretatt reformer av punktskriften i flere språk, men det har vært vanskelig å få tilgang til oppdaterte opplysninger. Med dette forbeholdet gjøres det i det følgende rede for viktige forskjeller mellom norsk standard og punktskriftstandardene i noen språk som antas å være aktuelle for norske punktskriftlesere. Det tas med spesialbokstaver i vedkommende språk, og det er også tatt med to alfabeter forskjellige fra det latinske. Tegnene er så vidt mulig satt opp i samme rekkefølge som de er behandlet i denne boka. Tegn som ikke er tatt med, har enten samme representasjon som i norsk, eller OUP har ikke opplysninger om hvordan de noteres.

1 Dansk

Hakeparentes: [] (45-1236 og 45-1456)

Klammeparentes: { } (45-246 og 45-135)

Anførselstegn: " (2356)

Apostrof: ' (4)

Stjerne: * (45-35)

Et-tegn: & (6-12346)

Liten bokstav: (6)

Stor bokstav: (46)

Flere store bokstaver: (456)

Romertall med store bokstaver: (46) foran én bokstav, (456) foran flere bokstaver

Uttheving: (56) foran og etter

Divisjonstegn: : (256)

Mindre-enn-tegn: < (45-134)

Større-enn-tegn: > (45-234)

Prosent: % (245-356) med mellomrom foran

Promille: ‰ (245-356-356) med mellomrom foran

Potenstegn: (346) uten talltegn foran eksponenten

Gradtegn: ° (4-356)

Grafisk tegn: (45)

Euro: € (45-15)

Pund: £ (45-123)

Dollar: \$ (45-256)

Krøllalfa: @ (45-1) a med grafisk tegn foran

Omvendt skråstrek: \ (45-16)

Copyright: © (45-14) c med grafisk tegn foran

Registrert varemerke: ® (45-1235) r med grafisk tegn foran

Universalaksent: :• (5)

2 Svensk

I 2008 gjennomgikk og foretok Svenska Punktskriftsnämnden en del endringer av 6-punktstandarden av 1997. Endringene trer i kraft i 2009. Her presenteres tegnene, og i de tilfeller hvor tegnet har fått nytt utseende, presenteres tegnene både med ny og gammel punktskriftrepresentasjon.

Anførselstegn: " ⠠ (56)

Et-tegn: & ⠠ (12346), tidligere: ⠠⠠ (5-346)

Firkanttegn: # ⠠⠠ (45-3456)

Romertall med store bokstaver: ⠠ (6) foran én bokstav, ⠠⠠ (6-6) foran flere bokstaver

Skillepunkt: ⠠ (156) også mellom tall og liten bokstav om nødvendig, tidligere: ⠠⠠ (123456)

Utheving av ett ord, fet skrift: ⠠ (46) foran

Utheving av flere ord, fet skrift: ⠠⠠ (46-46) foran og ⠠ (156) etter

Utheving av ett ord, kursivert skrift: ⠠⠠ (6-3) foran

Utheving av flere ord, kursivert skrift: ⠠⠠ (36-3) foran og ⠠⠠ (6-3) etter

Utheving av orddel: ⠠ (46) tidligere: ⠠ (456), foran og ⠠ (156) etter (dersom uthevingen slutter inne i ordet)

Siffergrupper kan skilles med mellomrom fulgt av nytt talltegn

Plusstegn: + ⠠ (256)

Nedre indeks: ⠠ (126)

Mindre-enn-tegn: < ⠠⠠ (3456-246), tidligere: ⠠⠠ (246-3)

Større-enn-tegn: > ⠠⠠ (3456-135), tidligere: ⠠⠠ (135-2)

Prosent: % ⠠ (1456), tidligere: ⠠⠠ (46-356)

Promille: ‰ ⠠⠠ (1456-1456), tidligere: ⠠⠠⠠ (46-356-356)

Potenstegn: ⠠ (346)

Gradtegn: ° ⠠⠠ (12456-1245), tidligere: ⠠⠠ (4-356)

Sekund, tomme: " ⠠ (56) som anførselstegn

Euro: € ⱮⱮⱮ (45-15), tidligere: ⱮⱮⱮ (4-15)

Pund: £ ⱮⱮⱮ (45-123), tidligere: ⱮⱮⱮ (4-123)

Dollar: \$ ⱮⱮⱮ (45-234), tidligere: ⱮⱮⱮ (4-234)

Krøllalfa: @ ⱮⱮⱮ (45-12356)

Omvendt skråstrek: \ ⱮⱮⱮ (45-34)

Loddrett strek: | ⱮⱮ (456)

Varemerke (trademark): ™ ⱮⱮⱮⱮⱮⱮ (236-2345-134-356)

Kulepunkt: • ⱮⱮ (123456)

Spesielt om markering av skrifttyper

Ved behov kan en markere ulike skrifttyper. Da er ⱮⱮ (46), tidligere: ⱮⱮ (456), prefiks for markering begynner, og ⱮⱮ (156) prefiks for markering slutt, slik:

Fet: ⱮⱮⱮⱮ (46-2356), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-2356), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-2356) etter

Kursivert: ⱮⱮⱮⱮ (46-35), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-35), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-35) etter

Understreket: ⱮⱮⱮⱮ (46-36), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-36), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-36) etter

Sperret: \$? (46-26), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-26), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-26) etter

Fin: ⱮⱮⱮⱮ (46-2), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-2), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-2) etter

Stor: ⱮⱮⱮⱮ (46-235), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-235), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-235) etter

Spesielt om diakritiske tegn

En bruker vanligvis universalaksent (som på norsk), men vil en angi det diakritiske tegnet mer eksakt, skriver en først ⱮⱮ (346) hvis tegnet står over bokstaven, ⱮⱮ (126) hvis det står under bokstaven, og ⱮⱮ (45) hvis det står separat. Deretter følger:

Akutt-tegn: ˆ ⱮⱮ (35)

Gravistegn: ˘ ⱮⱮ (26)

Cirkumfleks: ^ ⱮⱮ (235)

Omvendt cirkumfleks: ˇ ⱮⱮ (2356)

Trema: ˝ (23)

Tilde: ~ (25), tilde i nettadresser: ~ (45-25)

Cedille: , (2)

3 Finsk (og svensk produsert i Finland)

Utropstegn: ! (256)

Klammeparentes: { } (1246 og 12456)

Anførselstegn: " (56)

Et-tegn: & (12346)

Paragraftegn: § (3456) med mellomrom etter

Lang bindestrek: – (36)

Tankestrek: – (36)

Bokstav fra fremmed alfabet: (45)

Romertall med store bokstaver: (6) foran én bokstav, (6-6) foran flere bokstaver

Utheving (understreket eller fet) av inntil tre ord: (346) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: (346-346) foran det første og (346) foran det siste ordet

Utheving av orddel: (346) foran og etter (dersom uthevingen slutter inne i ordet)

Kursivering: (46) brukes på samme måte som utheving

Farget bakgrunn (grafisk utheving): (123456) i venstre marg med mellomrom etter

Divisjonstegn: : (34)

Mindre-enn-tegn: < (126)

Større-enn-tegn: > (156)

Prosent: % (1456) med mellomrom foran

Promille: ‰ (25-1456) med mellomrom foran

Potenstegn: (346)

Gradtegn: ° (356) med mellomrom foran

Euro: € (4-15)

Dollar: \$ (2346)

Omvendt skråstrek: \ (146)

Tilde: ~ (45)

Loddrett strek: | ∴ (456)

Escapetegn: som dollar

Strekpunkt: – ∴ (36)

4 Engelsk

Den største forskjellen mellom britisk og nordamerikansk punktskrift er at en i Storbritannia vanligvis ikke markerer stor bokstav, mens en i Nord-Amerika konsekvent gjennomfører storbokstavmarkering. De fleste tegnene er like i britisk og nordamerikansk punktskrift. Der det er forskjeller, og der data om bare den ene varianten er tilgjengelige, markeres britisk med (br.) og nordamerikansk med (am.).

Punktum: . ⋮ (256)

Tre punktumer (ellipse): ... ⋮⋮⋮ (3-3-3)

Spørsmålsteget: ? ⋮ (236)

Rund parentes, venstre og høyre: () ⋮ (2356)

Hakeparentes: [] ⋮⋮ ⋮⋮⋮ (6-2356 og 2356-3)

Klammeparentes, venstre og høyre: { } (br.) ⋮⋮⋮ (46-2356)

Vinkelparentes, venstre og høyre (mindre-enn-tegn og større-enn-tegn): < > (br.)
⋮⋮⋮ (456-2356)

Anførsel begynner: " ⋮ (236)

Anførsel slutt: " ⋮ (356)

Enkel anførsel: ⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮ (6-236 og 356-3)

"Ditto", gjentakelsesteget som er anførselsteget i vanlig skrift: " ⋮⋮⋮ (5-2)

Apostrof: ' ⋮ (3)

Stjerne: * ⋮⋮⋮ (35-35) skilt med mellomrom fra bokstav, men ikke fra tegn

Et-tegn: & ⋮⋮⋮ (4-12346) pkt. 4 foran forkortingen for "and"

Avsnittsteget (paragraph sign): ¶ ⋮⋮⋮ (1234-345) forkorting for "par"

Paragrafteget (section sign): § ⋮⋮⋮ (234-3)

Firkantteget: # (br.) ⋮⋮⋮ (4-3456); (am.) ⋮⋮⋮ (456-1456)

Lang bindestrek, tankestrek (dash): – ⋮⋮⋮ (36-36) uten mellomrom foran og etter

Dobbel tankestrek (double dash): — ⋮⋮⋮⋮⋮⋮ (36-36-36-36)

Skråstrek: / ⋮⋮⋮ (456-34)

Bokstavteget: ⋮ (56) foran

Én stor latinsk bokstav: ⋮ (6) foran

Ett ord med bare store bokstaver: ⋮⋮⋮ (6-6) foran ordet (også to ord, fordi denne notasjonen tar mindre plass enn notasjonen for flere ord)

Flere ord med bare store bokstaver: (br.) ⋮⋮⋮⋮ (6-6-6) foran og ⋮⋮⋮ (6-3) etter (avslutningstegnet settes foran mellomrom, bindestrek eller skråstrek, men etter setningstegn)

Orddel med flere store bokstaver: ⋮⋮⋮ (6-6) foran, ⋮⋮⋮ (6-3) etter hvis passasjen med store bokstaver slutter inne i ordet

Liten ikke-latinsk bokstav: ⋮⋮ (2) foran

Stor ikke-latinsk bokstav: ⋮⋮⋮ (2-6) foran

Inntil tre ord med ikke-latinske bokstaver: (br.) ⋮⋮ (56) foran hvert ord

Flere enn tre ord med ikke-latinske bokstaver: (br.) ⋮⋮⋮ (56-56) foran og ⋮⋮⋮ (56--3) etter (avslutningstegnet settes foran mellomrom, bindestrek eller skråstrek, men etter setningstegn)

Romertall med store bokstaver: ⋮⋮⋮ (56-6) foran én bokstav, ⋮⋮⋮ (6-6) foran flere bokstaver

Romertall med små bokstaver: ⋮⋮ (56) foran (brukes også til romertall med store bokstaver i tekster der stor bokstav ellers ikke markeres)

Talltegnets rekkevidde: (am.) talltegnets rekkevidde brytes ikke av komma, kolon, bindestrek, brøkstrek, desimalpunktum eller skråstrek

Utheving av inntil tre ord: ⋮⋮ (46) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: (br.) ⋮⋮⋮ (46-46) foran og ⋮⋮⋮ (46-3) etter (avslutningstegnet settes foran mellomrom, bindestrek eller skråstrek, men etter setningstegn); (am.) ⋮⋮⋮ (46-46) foran første ord og ⋮⋮ (46) foran siste

Utheving av orddel: (br.) ⋮⋮⋮ (46-2) foran og ⋮⋮⋮ (46-3) etter; (am.) ⋮⋮ (46) foran og ⋮⋮⋮ (6-3) etter

Avslutning av avvikende skrifttype (termination sign): (am.) ⋮⋮⋮ (6-3) settes for å markere slutt på store bokstaver, utheving o.a. inne i ord

Desimalpunktum (og annen klassifikasjonsinndeling): . (br.) ⋮⋮ (2); desimalpunktum: (am.) ⋮⋮ (46)

Tusenskille: , (br.) ⋮⋮ (3) selv om det er komma i vanlig skrift

Skille mellom siffergrupper: (br.) nytt talltegn ⋮⋮ (3456) uten mellomrom

Matematiske tegn har "bokstavtegnet" ⋮⋮ (56) foran

Multiplikasjonstegn: . ⋮⋮⋮ (56-236)

Divisjonstegn: : ⠆⠆⠆ (56-256)

Brøker: (br.) Brøker der både teller og nevner er naturlige tall, noteres med telleren som grunntall og nevneren nedsenket uten nytt talltegn; (am.) der vanlig skrift har teller og nevner på ulike nivåer, enten loddrett eller diagonalt, brukes

brøkstrek, ⠆⠆⠆ (34), der vanlig skrift har skråstrek, brukes skråstrek, ⠆⠆⠆⠆⠆ (456-34). Er nevneren et tall, trengs ikke nytt talltegn (se ovenfor om

talltegnets rekkevidde), begynner den med bokstav, settes bokstavtegn, ⠆⠆⠆ (56)

Prosent: % (br.) ⠆⠆⠆⠆ (25-1234) med mellomrom foran; (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-25-1234)

Promille: ‰ (br.) ⠆⠆⠆⠆ (25-1456) med mellomrom foran

Potenstegn: (br.) ⠆⠆⠆ (346). Er eksponenten et heltall, settes den nedsenket uten talltegn, gjelder også for nedre indeks

Gradtegn: ° (br.) ⠆⠆⠆ (356) bare etter tall, og uten mellomrom foran; (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (145-1245) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Minutt, fot: ' (br.) ⠆⠆⠆⠆ (4-35)

Bueminutt: (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (134-35) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Fot: ' (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (124-2345) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Sekund, tomme: " (br.) ⠆⠆⠆⠆⠆⠆ (4-35-35)

Buesekund: (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆ (234-15-14) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Tomme: " (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-35)

Grafisk tegn (print symbol indicator): ⠆⠆⠆ (4)

Euro: € ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-15)

Pund: £ ⠆⠆⠆⠆ (123) med mellomrom foran og talltegn eller bokstavtegn etter, ellers ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-123)

Dollar: \$ ⠆⠆⠆⠆ (256) med mellomrom foran og talltegn eller bokstavtegn etter, ellers ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-256)

Datapunkt: (br.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (6-346) foran og etter tekst i britisk datapunkt, som skiller seg både fra EuroBraille og fra nordamerikansk datapunkt; (am.) (kanskje ikke generelt) ⠆⠆⠆⠆⠆ (456-346) foran og ⠆⠆⠆⠆⠆ (456-156) etter

Krøllalfa: @ (br.) i litterær punktskrift ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-2346), i datapunkt ⠆⠆⠆⠆⠆ (2346); (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-1)

Omvendt skråstrek: \ (br.) ⋮⋮⋮ (5-34)

Understrek (edb): _ (br.) ⋮⋮ (346)

Tilde: ~ (br.) ⋮⋮⋮ (5-45)

Loddrett strek: | (br.) ⋮⋮⋮ (5-123)

Dollar (edb): \$ (br.) ⋮⋮ (456)

Mindre-enn-tegn (edb): < (br.) ⋮⋮ (236)

Større-enn-tegn (edb): > (br.) ⋮⋮ (356)

Prosent (edb): % (br.) ⋮⋮ (46)

Anførselstegn (edb): " (br.) ⋮⋮ (4)

Utropstegn (edb): ! (br.) ⋮⋮ (3456)

Firkanttegn (edb): # (br.) ⋮⋮⋮ (5-56)

Bindestrek ved linjeskift (edb): (br.) ⋮⋮ (5)

Copyright: © ⋮⋮⋮ (45-14)

Registrert varemerke: ® ⋮⋮⋮ (45-1235)

Varemerke: ™ ⋮⋮⋮ (45-2345)

Fonetisk transkripsjon: [] (br.) ⋮⋮⋮ (45-2356) foran og etter

Fonemisk transkripsjon: // (br.) ⋮⋮⋮ (4-2356) foran og etter

Kulepunkt: • (br.) ⋮⋮⋮ (456-256)

5 Tysk

Til grunn for noen av spesialtegnene i tysk punktskrift ligger et prinsipp for notering av avvikende skrift i løpende tekst. De formene for avvikende skrift som er definert, er versaler (store bokstaver), fremmede språks punktskrift, utheving, matematikk og datapunkt. Hver av disse skrifttypene har sitt fortegn. Omfatter skrifttypen bare ett ord (til mellomrom eller bindestrek), står fortegnet foran ordet. Omfatter den flere ord, står et "utvidet" fortegn foran det første ordet, og passasjen med avvikende skrift avsluttes med pkt. 6-3.

Spesialbokstav i det tyske alfabetet

Scharfes s ("dobbel" s, skrevet **ß**): $\ddot{\text{ss}}$ (2346)

Tegn

Rund parentes, venstre og høyre: **()** $\ddot{\text{()}}$ (2356)

Hakeparentes, venstre og høyre: **[]** $\ddot{\text{[]}}$ (6-2356)

Anførsel begynner: " $\ddot{\text{''}}$ (236)

Anførsel slutt: " $\ddot{\text{''}}$ (356)

Enkel anførsel: $\ddot{\text{''}}$ $\ddot{\text{''}}$ (6-236 og 6-356)

Apostrof: ' $\ddot{\text{'}}$ (6)

Stjerne: * $\ddot{\text{*}}$ (6-35) ved flere stjerner står pkt. 6 bare foran den første

Et-tegn: & $\ddot{\text{\&}}$ (5-136)

Avsnittstegn (Artikelzeichen): ¶ $\ddot{\text{\P}}$ (356) uten mellomrom etter, som for paragraftegn

Bindestrek etter mellomrom: - $\ddot{\text{-}}$ (6-36)

Lang bindestrek: – $\ddot{\text{-}}$ (6-36) uten mellomrom foran og etter

Tankestrek: – $\ddot{\text{-}}$ (6-36) uten mellomrom foran, men med mellomrom eller setningstegn etter

Understrek: _ $\ddot{\text{_}}$ (4-456)

Loddrett strek: | $\ddot{\text{|}}$ (456-123) med mellomrom på hver side

Skråstrek: / $\ddot{\text{/}}$ (5-2) unntatt som matematisk brøkstrek

Liten latinsk bokstav: $\ddot{\text{a}}$ (6)

Stor(e) latinsk(e) bokstav(er): $\ddot{\text{A}}$ (45) foran (den første)

Flere ord med bare store bokstaver: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (45-45) foran første ord og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter siste ord

En stor bokstav som følges av liten bokstav: $\ddot{\cdot}$ (46) foran den store

Greske (eller andre ikke-latinske) bokstaver: for ett ord $\ddot{\cdot}$ (56) foran; for flere ord $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (56-56) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Romertall med store bokstaver: $\ddot{\cdot}$ (45) foran

Romertall med små bokstaver: $\ddot{\cdot}$ (6) foran

Utheving av ett ord: $\ddot{\cdot}$ (456) foran

Utheving av flere ord: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (456-456) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Utheving av begynnelsen av ord: $\ddot{\cdot}$ (456) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Utheving som starter inne i ord: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-456) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter dersom uthevingen også slutter inne i ordet, ingenting etter dersom uthevingen varer ut ordet

Tekst på fremmed språk: ett ord: $\ddot{\cdot}$ (56) foran; flere ord: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (56-56) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Ordenstall kan skrives med punktum etter, som på norsk, men også som nedsenkede siffer

Siffergrupper som skilles med mellomrom i vanlig skrift, skal skilles med punktum $\ddot{\cdot}$ (3) i punktskrift

Brøker der både teller og nevner er naturlige tall, noteres med telleren som grunntall og nevneren nedsenket uten nytt talltegn

Dato kan skrives med dagen som nedsenkede siffer og måneden som vanlige siffer uten nytt talltegn

Klokkeslett kan skrives med timen nedsenket og minuttene vanlig uten nytt talltegn

Bibelhenvisninger skrives med kapitlet nedsenket og versene som vanlige siffer uten nytt talltegn

Matematiske tegn: ett "ord" (til mellomrom eller talltegn): $\ddot{\cdot}$ (4) foran; flere "ord":

$\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (4-4) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter. Dette betyr at pkt. 4 står foran plusstegn, minustegn osv. i løpende tekst

Multiplikasjonstegn: kryss: \times $\ddot{\cdot}$ (236); stjerne: $*$ $\ddot{\cdot}$ (35); punkt: $.$ $\ddot{\cdot}$ (3) (uten punkt 4 foran, og like inntil forrige tall)

Divisjonstegn: skråstrek / $\ddot{\cdot}$ (256); kolon : $\ddot{\cdot}$ (25)

Brøkstrek: ⠠⠨ (1256)

Prosent: % ⠠⠨⠠⠨⠠⠨ (3456-245-356) uten mellomrom foran

Promille: ‰ ⠠⠨⠠⠨⠠⠨⠠⠨ (3456-245-356-356) uten mellomrom foran

Potenstegn: ⠠⠨ (346) uten mellomrom eller pkt. 4 foran; er eksponenten et positivt heltall, skrives den nedsenket og uten talltegn

Foranstilt og etterstilt øvre indeks: ⠠⠨⠠⠨ (34) bruksmåte som for potensstegn; mellomrom skal unngås og kan ev. erstattes med pkt. 4

Foranstilt og etterstilt nedre indeks: ⠠⠨⠠⠨ (16) bruksmåte som for potensstegn og øvre indeks

Rund parentes i formler: () ⠠⠨ ⠠⠨ (126 og 345)

Hakeparentes i formler: [] ⠠⠨ ⠠⠨ (12356 og 23456)

Overgang fra tekst til formel: ⠠⠨⠠⠨ (5-2) uten mellomrom etter

Overgang fra formel til tekst: ⠠⠨⠠⠨ (6-3) uten mellomrom foran

Gradtegn: ° ⠠⠨⠠⠨ (4-356) uten mellomrom foran

Bueminutt: ⠠⠨⠠⠨ (4-35) uten mellomrom foran

Sekund: " ⠠⠨⠠⠨⠠⠨ (4-35-35) uten mellomrom foran

Euro: € ⠠⠨⠠⠨ (4-15) umiddelbart foran tallet

Pund: £ ⠠⠨⠠⠨ (4-123) umiddelbart foran tallet

Dollar: \$ ⠠⠨⠠⠨ (4-234) umiddelbart foran tallet

Datapunkt: ett ord (til mellomrom): ⠠⠨⠠⠨ (6-46) foran; flere ord: ⠠⠨⠠⠨⠠⠨ (46-46) foran

og ⠠⠨⠠⠨ (6-3) etter. Som standard for notering av datapunkt i 6-punkts skrift brukes EuroBraille, men slik at pkt. 4 foran et tegn angir at tegnet har pkt. 7 i 8-punkts skrift, pkt. 6 foran et tegn angir at tegnet har pkt. 8 i 8-punkts skrift, og pkt. 46 angir at tegnet har både pkt. 7 og 8. For å angi at pkt. 4, pkt. 6 og pkt. 46 ikke skal oppfattes som fortegn, men som hhv. anførselstegn, apostrof og dollartegn i EuroBraille, settes tegnet to ganger.

Krøllalfa: @ ⠠⠨⠠⠨ (4-345) (i EuroBraille 3457)

Skråstrek / (i EuroBraille): ⠠⠨ (256)

Omvendt skråstrek: \ ⠠⠨⠠⠨ (4-34) (i EuroBraille 347)

Tilde ~ (i EuroBraille): ⠠⠨ (2346)

Loddrett strek | (i EuroBraille): ⠠⠨ (34)

Escapetegn: ⠠⠨⠠⠨ (46-46) (i EuroBraille 46)

Kontrolltegn: ⠠ (46) foran (fordi de har pkt. 7 og 8 i EuroBraille)

Mindre-enn-tegn < (i EuroBraille): ⠠ (56)

Større-enn-tegn > (i EuroBraille): ⠠ (45)

Prosent % (i EuroBraille): ⠠ (123456)

Anførselstegn " ⠠⠠ (4-4) (i EuroBraille 4)

Utropstegn ! (i EuroBraille): ⠠ (5)

Bindestrek ved linjeskift (i datapunkt): ⠠ (4)

Universalaksent: ⠠ (4) (brukes også for å angi "sær" bokstav, jf. euro, pund og dollar)

Strekpunkt: – ⠠⠠ (6-36)

6 Fransk

Bokstaver med diakritiske tegn o.l.

a med gravistegn: à ⋮ (12356)

a med cirkumfleks: â ⋮ (16)

c med cedille: ç ⋮ (12346)

e med akutt-tegn: é ⋮ (123456)

e med gravistegn: è ⋮ (2346)

e med cirkumfleks: ê ⋮ (126)

e med trema: ë ⋮ (1246)

i med cirkumfleks: î ⋮ (146)

i med trema: ï ⋮ (12456)

o med cirkumfleks: ô ⋮ (1456)

u med gravistegn: û ⋮ (23456)

u med cirkumfleks: û ⋮ (156)

u med trema: ü ⋮ (1256)

oe sammenskrevet: œ ⋮ (246)

Tegn

Punktum: . setningspunktum ⋮ (256); forkortingspunktum, tusenskilte osv. ⋮ (3)

Anførselstegn: " ⋮ (2356)

Apostrof: ' ⋮ (3)

Tankestrek begynner: ⋮⋮ (6-36)

Tankestrek slutt: ⋮⋮ (36-3)

Liten latinsk bokstav: ⋮ (6)

Stor latinsk bokstav: ⋮ (46)

Flere store bokstaver: ⋮⋮ (46-46)

Romertall med store bokstaver: ⋮ (46) foran én bokstav, ⋮⋮ (46-46) foran flere bokstaver

Utheving av inntil tre ord: ⋮ (456) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: ⋮ ⋮ (25-456) foran første ord og ⋮ (456) foran siste ord

Grafisk uthevingstegn: ⋮⋮ (6-3) foran og etter, brukes f.eks. til omslutning av nettdresser

Prosent: % ⋮⋮⋮ (3456-356-245) etter tallet uten mellomrom foran

Promille: ‰ ⋮⋮⋮⋮ (3456-356-245-245) etter tallet uten mellomrom foran

Gradtegn: ° ⋮ (135) etter tallet uten mellomrom foran

Euro: € ⋮⋮ (46-15)

Krøllalfa: @ ⋮ (345)

7 Spansk

Bokstaver med diakritiske tegn

a med akutt-tegn: á ⋮ (12356)

e med akutt-tegn: é ⋮ (2346)

i med akutt-tegn: í ⋮ (34)

n med tilde: ñ ⋮ (12456)

o med akutt-tegn: ó ⋮ (346)

u med akutt-tegn: ú ⋮ (23456)

u med trema: ü ⋮ (1256)

Tegn

Omvendt spørsmålstegn (spørsmål begynner): ¿ ⋮ (26)

Omvendt utropstegn (utrop begynner): ¡ ⋮ (235)

Rund parentes: () ⋮ ⋮ (126 og 345)

Klammeparentes: { } ⋮ ⋮ ⋮ (5-123 og 456-2)

Anførselstegn: " ⋮ (236)

Indre anførselstegn: ⋮ ⋮ (6-236)

Apostrof: ' ⋮ (3) fulgt av bokstav

Skråstrek: / ⋮ ⋮ (6-2)

Liten latinsk bokstav: ⋮ (5)

Stor latinsk bokstav: ⋮ (46)

Flere store bokstaver: ⋮ ⋮ (46-46)

Romertall med store bokstaver: ⋮ (46) foran

Skillepunkt: ⋮ (5)

Uthevingstegn: ⋮ (35) foran og etter

Ordenstall settes nedsenket, fulgt av ordenstallsindikatoren, o for hankjønn og a for

hankjønn: "1°" og "1^a" noteres altså hhv. ⋮ ⋮ ⋮ (3456-2-135) og ⋮ ⋮ ⋮ (3456-2-1)

Multiplikasjonstegn: . ⋮ (236)

Divisjonstegn: : ⠠⠶ (256)

Brøker der både teller og nevner er et naturlig tall, noteres med telleren nedsenket og nevneren vanlig uten nytt talltegn

Prosent: % ⠠⠶⠠⠶ (456-356)

Promille: ‰ ⠠⠶⠠⠶⠠⠶ (456-356-356)

Potenstegn: ⠠⠶ (16)

Målenheter settes etter tallet uten mellomrom, om nødvendig med skillepunkt

Gradtegn: ° ⠠⠶ (356)

Bueminutt: ⠠⠶ (1256); tidsminutt: ⠠⠶⠠⠶⠠⠶⠠⠶ (134-24-1345-3) umiddelbart etter tallet

Euro: € ⠠⠶⠠⠶ (456-15)

Krøllalfa: @ ⠠⠶ (5)

8 Russisk

Det kyrilliske alfabetet i punktskrift (bokstavene angis med navn)

a: а ⠠ (1)

be: б ⠠ (12)

ve: в ⠠ (2456)

ge: г ⠠ (1245)

de: д ⠠ (145)

je: е ⠠ (15)

jo (je med trema): ё ⠠ (16)

zhe: ж ⠠ (245)

ze: з ⠠ (1356)

i: и ⠠ (24)

i kratkoje (i med breve, kort i, utt. j): й ⠠ (12346)

ka: к ⠠ (13)

el: л ⠠ (123)

em: м ⠠ (134)

en: н ⠠ (1345)

o (å-lyd): о ⠠ (135)

pe: п ⠠ (1234)

er: р ⠠ (1235)

es: с ⠠ (234)

te: т ⠠ (2345)

u (o-lyd): у ⠠ (136)

ef: ф ⠠ (124)

kha: х ⠠ (125)

tse: ц ⠠ (14)

tsje: ч ⠠ (12345)

sja: ш ъ (156)

sjtsja: щ ъ (1346)

tvjordyj znak (hardt tegn): ъ ъ (12356)

y (hard i, "u med smil"): ъ ъ (2346)

mjagkij znak (bløtt tegn): ъ ъ (23456)

e oborotnoje (omvendt e): э ъ (246)

ju: ю ъ (1256)

ja: я ъ (1246)

Tegn

Punktum: . ъ (256)

Komma: , ъ (2) uten mellomrom etter fordi det bare opptar venstre kolonne

Semikolon: ; ъ (23) uten mellomrom etter fordi det bare opptar venstre kolonne

Rund parentes: () ъ ъ (126 og 345)

Hakeparentes, venstre og høyre: [] ъ (2356)

Andre parenteser: ъ ъ (12356 og 23456), ъ ъ (12346 og 13456)

Anførsel begynner: " ъ (236)

Anførsel slutt: " ъ (356)

Apostrof: ' ъ (3)

Stor kyrillisk bokstav: ъ (45) men det er ikke vanlig å markere stor bokstav

Liten latinsk bokstav: ъ (6)

Stor latinsk bokstav: ъ (46)

Romertall med store bokstaver: ъ (46) foran

Generelt uthevingstegn: ъ (456) foran og etter

Andre uthevingsmåter: ъ (34) foran og etter, ъ (1236) foran og ъ (3456) etter

9 Esperanto

Bokstaver med diakritiske tegn

c med cirkumfleks: ĉ ⠠⠠ (146)

g med cirkumfleks: ĝ ⠠⠠⠠ (12456)

h med cirkumfleks: ĥ ⠠⠠ (1256)

j med cirkumfleks: ĵ ⠠⠠ (2456)

s med cirkumfleks: ŝ ⠠⠠ (2346)

u med breve: ŭ ⠠⠠ (346)

w (tilhører ikke esperanto-alfabetet, men forekommer i egennavn): ŵ ⠠⠠⠠ (23456)

Tegn

Punktum: . setningspunktum ⠠⠠ (256); forkortingspunktum, tusenskilte o.l. ⠠⠠ (3)

Rund parentes, venstre og høyre: () ⠠⠠ (2356)

Anførsel begynner: " ⠠⠠ (236)

Anførsel slutt: " ⠠⠠ (356)

Indre anførsel: ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ (6-236 og 356-3)

Apostrof: ' ⠠⠠ (3)

Tankestrek: – ⠠⠠⠠ (6-36) uten mellomrom foran

Stor latinsk bokstav: ⠠⠠ (46)

Flere store bokstaver: ⠠⠠⠠ (46-46)

Utheving av inntil tre ord: ⠠⠠⠠ (456) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: ⠠⠠⠠⠠ (25-456) foran det første og ⠠⠠⠠ (456) foran det siste ordet

Grafisk uthevingstegn: ⠠⠠⠠ (6-3) foran og etter

Multiplikasjonstegn: . ⠠⠠ (236)

Divisjonstegn: : ⠠⠠ (256)

Datapunkt (behandles som tekst på fremmedspråk): ⠠⠠⠠⠠ (5-2) foran og etter, omslutter EuroBraille-notasjon (uten pkt. 7 og 8)

Bindestrek ved linjeskift (i datapunkt): ¨ (5)

Universalaksent: brukes ikke

Akutt-tegn: ˘ ¨ (4)

Gravistegn: ˘ ¨ (45)

Overstrek: ˘ ¨ (45)

Tilde: ˘ ¨ (256)

Trema: ˘ ¨ (25)

Prikk: ˘ ¨ (25)

Cirkumfleks: ^ ¨ (5)

Omvendt cirkumfleks: ˇ ¨ (5)

Breve: ˘ ¨ (56)

Ring: ° ¨ (56)

Cedille: ˘ ¨ (6)

Ogonek: ˘ ¨ (6)

Gjennomstrek: ¨ (35)

10 Det greske alfabetet i punktskrift

Bokstavene angis med navn. Bare de "rene" bokstavene i det vanlige greske alfabetet er tatt med, ikke bokstaver som var foreldet i klassisk gresk, bokstaver med diakritiske tegn, setningstegn o.l.

alfa: **A α** ∴ (1)

beta: **B β** ∴ (12)

gamma: **Γ γ** ∴ (1245)

delta: **Δ δ** ∴ (145)

epsilon: **E ε** ∴ (15)

zeta: **Z ζ** ∴ (1356)

eta: **H η** ∴ (156)

theta: **Θ θ** ∴ (1456)

iota: **I ι** ∴ (24)

kappa: **K κ** ∴ (13)

lambda: **Λ λ** ∴ (123)

my: **M μ** ∴ (134)

ny: **N ν** ∴ (1345)

ksi: **Ξ ξ** ∴ (1346)

omikron: **O ο** ∴ (135)

pi: **Π π** ∴ (1234)

rho: **P ρ** ∴ (1235)

sigma: **Σ σ** ∴ (234)

tau: **T τ** ∴ (2345)

ypsilon: **Υ υ** ∴ (136)

fi: **Φ φ** ∴ (124)

khi: **X χ** ∴ (12346)

psi: **Ψ ψ** ∴ (13456)

omega: **Ω ω** ∴ (2456)

Punktskriftutvalgets utgivelser

Publikasjonene finnes i flere formater, i hovedsak vanlig trykk og punktskrift. De vil også bli lagt ut som elektronisk tekst på OUPs nettside, både i Word-format (leselist-versjon) og i PDF-format.

Norske punktskriftstandarder

Norsk standard for matematikknotasjon i 6-punkts blindeskrift. 2003

Norsk standard for sjakknotasjon i 6-punkts blindeskrift. 2003

Norsk standard for kjemi-, fysikk- og biologinotasjon i 6-punkts blindeskrift. 2006

Norsk standard for 8-punkts blindeskrift. 2007. Elektronisk utg.

Kortskrift i Norsk punktskrift KS04. 2008. Oslo

Andre utgivelser

Sluttdokument fra OUBs musikkgruppe. 1999

New International Manual of Braille Music Notation. Tabeller. 2001

Helmers, Knut. 2005. *Praktisk bruk av sjakknotasjon i 6-punkts blindeskrift*

Bergrud, Gunleik. 2009. *Lær punktskrift KORT OG GODT*

Louis Braille punktskrift – enkel og genial. En artikkelsamling. 2010. [Red. av] Bjørn

Dauidsen [et al.]. Bodø

(Punktskriftutg. 2011. Bergen)

Litteraturliste

Publikasjonene i denne lista er ikke ordnet alfabetisk, snarere tematisk. Lista over håndbøker i andre språks punktskrift begynner med et verk som omhandler flere språk, deretter følger håndbøker i enkeltspråk i samme rekkefølge som i appendikset. Der ikke annet er nevnt, baserer opplysningene seg på publikasjonen i vanlig skrift. Opplysninger om punktskriftutgaven tas også med.

Generelt

- Vinje, Finn-Erik. 2004. *Skriveregler*. 8. utg., 1. oppl. Oslo
(Punktskriftutg. 2012. Bergen)
- Bergrud, Gunleik. 2007. *Punktskrift i dagliglivet*. Oslo
(Punktskriftutg. 2007. Oslo)

Historikk

- Christensen Sköld, Beatrice. 2005. *Louis Braille – Skapare av ett skriftsystem*.
Enskede
(punktskriftutg. 2006. Fagersta)
- Perre, Henri. 1954. *La vivo kaj la verko de Louis Braille*. Punktskriftutg. Stocksund
(Fransk originaltittel: *La vie et l'œuvre de Louis Braille*. 1951)

Publikasjoner om norsk punktskrift utgitt før 1995

- Veiledning i punktskrift*. 1946. Punktskriftutg. Bergen
- Norsk punktskrift Regler for fullskrift og kortskrift*. 1955. Punktskriftutg. rev. utg.
Bergen
- Norsk punktskrift. De enkelte tegn*. (Håndbok i blindeskrift Del 1). 1978.
Punktskriftutg. Utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg. Bergen
- Norsk punktskrift. Skriveregler*. (Håndbok i blindeskrift Del 2). 1978. Punktskriftutg.
Utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg. Bergen
- Norsk punktskrift. Norsk kortskrift*. (Håndbok i blindeskrift Del 3). 1979. Punktskriftutg.
Utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg. Bergen
- Norsk punktskrift. Standard for utforming av bøker i punktskrift*. (Håndbok i
blindeskrift Del 4). 1995. Rev. utg. Utgitt av Huseby kompetansesenter. Oslo
(Punktskriftutg. 1995 Oslo)
- Bruteig, Jan. 1987. *Stenografi på punkt*. Punktskriftutg. Bergen

Fagnotasjoner – i tillegg til Punktskriftutvalgets utgivelser

- New International Manual of Braille Music Notation*. 1996. Edited by Bettye Krolick.
Amsterdam / Zürich / San Diego
(Punktskriftutg. 1996. Amsterdam / Zürich / San Diego)
- Merrick, W. Percy & W. Potthoff. 1934. *A Braille Notation of the International
Phonetic Alphabet*. With key-words and specimen texts. Some notes and
corrections, 1948. Punktskriftutg. London
- Lindqvist, Gun & Nils Trowald. 1978. *Punktskriftssymboler för det internationella
fonetiska alfabetet (IPA)*. Solna

(Punktskriftutg. 1978. Norberg)
Andersson, Lillemor & Catharina Johansson. 2005. *Fonetik och punktskrift*. Enskede
(Punktskriftutg. 2005. u.s.)

Punktskrift i andre språk

Naciaj Literoj. Unua kajero. Naciaj brajlo-alfabetoj kun Esperanto-brajla transskribiĝo. 1930. Punktskriftutg. [Red.] Miklos Bano. Stocksund

Den danske punktskrift 1993. 1993. Punktskriftutg. København

Svenska skrivregler för punktskrift. 2009. 2. uppl. Enskede
(punktskriftutg. 2009 u.s.)

Punkter 2000. Punktskriftens grunder., 2002. Svensk utg. [red. av] Liisa Hietaketo-Vieno [et al...]. Helsingfors
(punktskriftutg. 2002. Helsingfors)

British braille. A Restatement of Standard English Braille. 2006. Elektronisk utg. , Peterborough

Braille codes update 2007. 2008. Developed Under the Sponsorship of the Braille Authority of North America. u.s.
(Punktskriftutg. 2008. u.s.)

Das System der deutschen Blindenschrift. 2005. Marburg/Lahn
(Punktskriftutg. 2005. Marburg/ Lahn)

Code braille français uniformisé pour la transcription des textes imprimés (CBFU). 2008. Deuxième édition. u.s.
(Punktskriftutg. 2008. u.s.)

Signos de la escritura básica. 1987. Madrid
(Punktskriftutg. 1987. Madrid)

Comisión Braille Española. 2007. *Signografía básica*. Madrid
(Punktskriftutg. 2007. Madrid)

Das polnische, russische und tschechische Blindenschrift-alphabet. 1945.
Punktskriftutg. Marburg-Lahn

Internationale griechische Blindenschrift. 1939. Punktskriftutg. Marburg-Lahn

Stikkordregister

I stikkordregisteret er alle termer som er brukt i denne boka, tatt med. Henvisninger fra alternative termer er også tatt med. Henvisningene gjelder kapittelnummer.

6-punkt 1.2.1

8-punkt 1.2.2

Accent aigu, se akutt-tegn

Accent circonflexe, se cirkumfleks

Accent grave, se gravistegn

Addisjonstegn, se plusstegn

Aksentuerte bokstaver 2.2, 14

Akutt-tegn 2.2, 14.2

Alfabet 1.3

- færøysk 2.2.3

- gresk app.10

- islandsk 2.2.3

- kyrillisk app.8

- nordsamisk 2.2.2

- norrønt 2.2.3

- norsk 2.1

- russisk app.8

- samisk 2.2.2

- sørsamisk 2.2.2

Anførselsstrek, se replikkstrek

Anførselstegn 4.6, 12.8.3

Apostrof 5.1

Asterisk, se stjerne

Avsnitt 1.4, 7.8.3

Backslash, se omvendt skråstrek

Benevninger 10.1

Bibelhenvisninger 8.5

Bindestrek 6.1

Bindestrek, edb 12.9

Bindestrek, lang 6.1.2

Bindestrek, matematisk 9.7

Bindestrek, vanlig 6.1.1

Bindestrek ved linjeskift 6.1.1, 9.7, 12.9

Blandede tall 8.3

Blindeskrift 1.1

Bokstavtegn 7.1

Braille, Louis 1.1.1

Brailles system 1.3

Breve 14.2

Brøk 8.3, 9.3

Brøk begynner og brøk slutt 9.3

Brøkstrek 8.3, 9.3

Bueparentes, se rund parentes

Bullet, se kulepunkt

Caron, se omvendt cirkumfleks

Cedille 2.2.1, 14.3

Celle 1.1.1, 1.2, 1.3

Cirkumfleks 2.2.1, 12.7, 14.2

Copyright 13.1

Dansk app.1

Data, se edb

Dato 8.4

Deletegn, se divisjonstegn

Desimaltall 8.1, 8.2

Diakritiske tegn 14

Divisjonstegn 9.1

Dollar 11.4, 12.6

Edb 12

Engelsk 15.1, app.4

Er lik, se likhetstegn

Escapetegn 12.6

Esperanto app.9

Et-tegn 5.3

Eth 2.2.3, 14.4

Euro 11.2

Fet skrift 7.8.2

Finsk app.3

Firkanttegn 5.5

Fonemisk transkripsjon 15.2

Fonetisk transkripsjon 15.2

Forkortede tall 8.6

Forkortinger 2.3

Fortegn 1.3, 7

Fot 10.3

Fotnoter 17

Fra-til-strek 6.1.2

Fransk app.6

Fremmede språk 15.1, appendiks

Fullskrift 1.1.1, 2.3

Fylt firkant, se kvadratpunkt

Fylt sirkel, se kulepunkt

Færøysk 2.2.3

Fødselsnummer 8.2

Gammelnorsk, se norrønt

Gangetegn, se multiplikasjonstegn

Gjennomstrek 2.2, 14.4

Gjentakelsestegn 4.6

Gjentakelsestegn (i sanger m.m.) 13.2

Gradtegn 10.2
Grafisk utheving 7.8.2
Gram 10.1
Gravistegn 2.2.1, 14.2
Gresk alfabet app.10
Greske bokstaver 7.4
Gåseøyne, se anførselstegn

Hachek, se omvendt cirkumfleks
Hakeparentes 4.2, 15.2
Haker 7.8.3
Hatt, se cirkumfleks
Henvisningstegn, noter 17
Hermetegn, se anførselstegn
Hjelpetegn 1.3, 7
Høyrehake 4.2
Høyreklamme 4.3
Høyreparentes 4.1, 16.3

Ikke-fylt firkant, se kvadratpunkt
Ikke-fylt sirkel, se kulepunkt
Ikoniske tegnkombinasjoner 13.3
Indekser 9.4
Islandsk 2.2.3

Kalendertall 8.6
Kaliber 10.4
Kjemi 9.4
Klammeparentes 4.3
Klokkeslett 8.4
Kolon 3.4, 9.1
Komma 3.2, 8.2
Kontrolltegn 12.7
Koranhenviisninger 8.5
Kortskrift 1.1.1, 2.3
Kroner 10.1, 11.1
Kryssordtall 8.6
Krøllalfa 12.1
Kulepunkt 16.2
Kursiv 7.8.2
Kvadratpunkt 16.3
Kvadratrot, se rottegn
Kyrillisk alfabet app.8

Lang bindestrek 6.1.2
Lang brøkestrek 9.3
Likhetstegn 9.1
Liten brøk 9.3
Liten gresk bokstav 7.4
Liten latinsk bokstav 7.1

Liter 10.1
Loddrett strek 12.5
Loddrett strek under bokstav 14.3

M-dash 6.1.2
M-tankestrek 6.1.2
Macron, se overstrek
Matematikk 9
Matematisk bindestrek 9.7
Matematiske tegn 9
Mengdeparentes 4.4
Meter 10.1
Mindre-enn-tegn 4.5, 9.2, 12.8.1
Minustegn 9.1
Minutt 10.2
Moonskrift 1.1.1
Multiplikasjonstegn 9.1
Musikknoter 1.3
Myntenheter 11
Møne, se cirkumfleks
Målenheter 10
Målestokk 3.4

N-dash 6.1.2
N-tankestrek 6.1.2
Nedre indeks 9.4
Nordsamisk 2.2.2
Norrønt 2.2.3
Norsk punktskrift 2
Noter, henvisninger 17
Noter, musikk 1.3
Nummertegn, se firkanttegn

O med kvist 2.2.3
Ogonek 14.3
Omslutningstegn 4, 15.2
Omvendt cirkumfleks 2.2.2, 14.2
Omvendt hatt, se omvendt cirkumfleks
Omvendt skråstrek 12.2
Operatorer 9.1
Overskrifter 7.8.3
Overstrek 14.2

Paragraftegn 5.4
Parenteser 4, 15.2, 16.3
Plusstegn 9.1
Postnummer 8.2
Potenstegn 9.4
Prikk (over bokstav) 14.2
Promille 9.6

Prosent 9.6, 12.8.2
Pund 11.3
Punktmarkører 16
Punktopstillinger 16
– i flere nivåer 16.4.3
– i to nivåer 16.4.1
– i tre nivåer 16.4.2
Punktskrift 1
Punktskrifthistorikk 1.1.1
Punktum 3.1, 8.2
Punktum som multiplikasjonstegn 9.1

Rammer 7.8.3
Registrert varemerke 13.1
Rekke 1.3
Repetisjonstegn (i sanger m.m.) 13.2
Replikkstrek 6.1.3
Ring (over bokstav) 14.2
Romertall 7.5
Rottegn 9.5
Rund parentes 4.1, 16.3
Russisk app.8

Samisk 2.2.2
Sekund 10.2
Semikolon 3.3
Siffer 1.3, 8
Siffergrupper 8.2
Skillepunkt 4.6, 5.5, 7.7, 9.6, 10.2, 11.4
Skråstrek 6.2, 8.3, 9.3, 13.2, 15.2
Skråstrek som brøkstrek 8.3, 9.3
Sluttnoter 17
Smilende ansikt 13.3
Små latinske bokstaver 7.1
Små greske bokstaver 7.4
Små og store bokstaver 7.3
Spansk app.7
Sperret skrift 7.8.2
Spørsmålstegn 3.5
Stjerne 5.2, 17
Stolpe, se loddrett strek
Stor bokstav 2.4, 7.2
Stor brøk 9.3
Stor gresk bokstav 7.4
Stor latinsk bokstav 2.4, 7.2
Store bokstaver som utheving 7.8.3
Store bokstaver, flere 7.2.1
Store og små bokstaver 7.3
Strek i marg 7.8.3
Strekpunkt 16.1

Stungen d, se eth
Større-enn-tegn 4.5, 9.2, 12.8.1
Subtraksjonstegn, se minustegn
Surt ansikt 13.3
Svensk app.2, app.3

Tak, se cirkumfleks
Tall 1.3, 8
Tallsymboler 8.6
Talltegn 7.6, 8, 8.1
Tankestrek 6.1.3
Tekst på fremmedspråk 15.1
Telefonnummer 8.2
Thorn 2.2.3, 14.4
Tidsangivelser 8.4
Tilde 12.4, 14.2
Tomme 10.3
Trademark, se varemerke
Tre punktumer 3.1
Trema 2.2, 14.2
Tysk app.5
Tysk "scharfes s" 14.4
Tysk y 2.2.1
Tødler, se trema

Understrek som eget tegn 12.3
Understrek som utheving 7.8.2
Universalaksent 14.1
Utheving 7.8
Utheving av tekstavsnitt 7.8.3
Uthevingspunkt i marg 7.8.3
Uthevingstegn, generelt 7.8.1
Uthevingstegn, grafisk 7.8.2
Utropstegn 3.6, 12.8.4

Valutakoder 11.6
Valutategn 11.5
Vanlig bindestrek 6.1.1
Varemerke 13.1
Vedleggstegnn 13.2
Vektenheter 10.1
Venstrehake 4.2
Venstreklamme 4.3
Venstreparentes 4.1
Versaler, se store bokstaver
Verselinjetegn 6.2

Øvre indeks 9.4

Årstall 8.2

